

ÅRSRAPPORT 2023

LOFOTEN - DE GRØNNE ØYENE

Innhold

ÅRSRAPPORT FOR 2023	1
LOFOTEN DE GRØNNE ØYENE	2
Innledning	3
Veikartet	4
Organisering av programarbeidet	5
Kommunikasjon og påvirkning for regionalt klimaarbeid	8
Kommunikasjons- og programrådgiver	8
Klimakommunikasjon	8
Kommunikasjonsstrategi	10
Presentasjoner og synlighet ved Lofoten De grønne øyene	12
Aktiviteter og arenaer for regionalt samarbeid	16
Lofotkonferansen	16
Lydløs Lofoten	17
Studietur med Lofoten Klimanettverk	17
Arendalsuka	19
Høstvekka	21
Hydrogensamtaler i ferge-kommunene	21
Andre verksteder og medvirkningsprosesser	24
Aktive prosjekter og prosesser for grønn vekst og omstilling	26
Kommunale klimaregnskap og -budsjett	26
Forprosjekt: Materialstrømskartlegging LoVeHå	26
Forprosjekt: Klimanøytral regional luftfart	28
Pilotprosjekt: Inter-kommunalt kompetanseløft klimatilpasning	29
Prosjektutvikling: Økt ombruk og gjenbruk i Lofoten	32
Formidlingsprosjekt: Lofoten De grønne øyene og Aust-Lofoten vgs.	32
Formidlings- og undervisningsprosjekt: Oppdrag Nullutslippssonen	33
FoU-prosjekt: Areal- og naturregnskap	34
Pilotprosjekt: Grønn vekst i distriktskommuner	39
Prosjektutvikling og veien videre jamfør Veikartet	47
Utvikle populærversjon av Veikartet	47
Utvikling av demo for undervisningsopplegg i grunnskolen	47
Konseptuell idéutvikling av "Lofoten Lab" i regional sirkulærøkonomi	48
Mobilitetsanalyse for sporing av ferdsel	48
Politisk og grafisk kommunikasjon	48
Omsetting fra regionale strategier og mål til kommunalt planarbeid	48
Etablere samarbeid med lokale pådrivere	50

ÅRSRAPPORT FOR 2023 LOFOTEN DE GRØNNE ØYENE

Lofoten de grønne øyene er et privat-offentlig partnerskap for et helhetlig og regionalt klimaarbeid i Lofoten. Programmet rapporterer nå for tredje år og kan vise til høy aktivitet, målrettet kompetansebygging og et bredt anlagt medvirkningsarbeid blant innbyggere, politikere og næringsliv i Lofoten.

Årsrapporten for 2023 legger særlig vekt på et aktivt kommunikasjonsarbeid i fysiske fora og sosiale medier, aktiviteter og arenaer for økt regionalt samarbeid, og prosjekter og prosesser som kan ta Lofoten til mål i Veikartet for Lofoten De grønne øyene.

INNLEDNING VEIKARTET

Veikartet for Lofoten De grønne øyene (Veikartet) ble vedtatt i kommunestyrene til alle seks Lofotkommunene innen februar 2022, og har deretter vært styringsdokumentet i det daglige arbeidet for partnerskapet, programstyret og for sekretariatet.

Veikartet for Lofoten De grønne øyene er organisert i seks programområder med ni overordnede målsetninger. Dette arbeidet for grønn vekst og omstilling i Lofoten prioriterer samarbeid og ungdomsmedvirkning som sine viktigste verktøy. Veikartet viser retning for et krevende arbeid mellom kommunene og på tvers av sektorer og bransjer.

ORGANISERING AV PROGRAMARBEIDET

Fra venstre: Gaute Wahl (Lofotrådet), Ingrid Slungaard Myklebust (Lofotrådet), Laura Johanne Olsen (Lofotrådet), Arnt Winther (Lofotkraft), Vidar Thom Benjaminsen (Vågan kommune), Elisabeth Mikalsen (Røst kommune), Pål Martinussen (Elmea), Kristian Nashoug (The Arctic Triple), Line R. Samuelsen (Destination Lofoten), Randi Lervik (Lofotkraft Muligheter).

Ikke tilstede på bildet: Mariell Hagen (XXLofoten), Morten Dyrstad (Vestvågøy kommune), Lena Hansson (Flakstad Kommune), Foto: Kristian Louis Jensen (Lofotrådet).

Lofoten De grønne øyene er en tiårig vekststrategi som utøves i form av et privat-offentlig partnerskap mellom Lofotrådet, på vegne av de seks Lofotkommunene, Lofotkraft og Destination Lofoten.

Lofoten De grønne øyene skal gå foran og vise vei for grønn vekst og omstilling i privat og offentlig sektor, og slik bli anerkjent som en nasjonal pilot for regional grønn omstilling. Omstillingsarbeidet skal gjøres gjennom bredt anlagt medvirkning, sammen med næringsliv, samfunnsliv og særlig på lag med ungdommen i regionen. Programarbeidet er organisert i ni overordnede mål og seks programområder med flere hovedmål og delmål. Blant de overordnede målene skal Lofoten De grønne øyene gå foran og vise vei gjennom å "realisere potensialet som ligger i samhandling", "være en katalysator for de som ønsker å gå foran", "bli et lavutslippssamfunn innen 2040" og "være en plattform for aktiv ungdomsmedvirkning og engasjement".

Programstyret

Programstyret til Lofoten De grønne øyene ble etablert i 2020 med to representanter fra hver av partnerne.

Programstyret i 2023 besto av følgende:

For Lofotrådet

Leder i programstyret, Lofotrådsleder frem til nov. 2023 og ordfører
Elisabeth Mikalsen (Røst)

Representant i programstyret, Lofotrådsleder etter nov. 2023 og ordfører
Vidar Thom Benjaminsen (Vågan).

For Lofotkraft

Nestleder i programstyret, konsernsjef i Lofotkraft, Arnt Winther

Representant i programstyret, daglig leder i Elmea, Pål Martinussen

Representant i programstyret, siviløkonom og styreleder i Destination Lofoten, Eivind Holst.

Representant i programstyret, forretningsutvikler i Adventure Tech AS og styremedlem i Destination Lofoten, Gunhild Elisabeth Laundal

Vararepresentanter

For Lofotrådet: Trond Kroken, ordfører i Flakstad kommune (frem til nov. 2023)

For Lofotkraft: Siri Sund, kommunikasjons- og kundesjef i Lofotkraft

For Destination Lofoten: Kristian Nashoug, markedsjef for The Arctic Triple

Sekretariatet

Lofotrådet har gjennom 2023 ansatt to prosjektledere; en kommunikasjons- og programrådgiver, og en prosjektleder i areal- og naturregnskap.

Stillingen som Kommunikasjons- og programrådgiver er en toårig prosjektstilling finansiert av Nordland Fylkeskommune med 50% medfinansiering i form av egeninnsats ved Lofotrådet, Lofotkraft og Destination Lofoten. Målet med dette arbeidet er; å drive aktiv og utstrakt kommunikasjon og formidling av prosjekter og tiltak som gjennomføres med utspring i Lofoten De grønne øyene; å styrke utadrettet involvering; å videreutvikle programmet; og bidra til å bygge nettverk og utvikle initiativer som fremmer grønn omstilling i regionen.

Stillingen som Prosjektleder for areal- og naturregnskap er en toårig prosjektstilling finansiert delvis av Miljødirektoratet og Statsforvalteren i Nordland med flere, og delvis av medfinansiering i form av egeninnsats i Lofotkommunene. Prosjektlederen skal lede arbeidet for å få på plass et kunnskapsgrunnlag og beslutningsverktøy for at Lofotkommunene kan ta gode beslutninger for grønn verdiskaping og vekst på lang sikt.

Prosjektet skal ta utgangspunkt i eksisterende metoder og veiledere og tilpasse disse til lokal kontekst egnet for Lofoten, men også prøve ut nye

metoder. Arbeidet gjøres i nært samarbeid med Lofotkommunene, og med aktiv involvering av samarbeidspartnere, forsknings- og utviklingsmiljøer og andre sentrale aktører lokalt, regionalt og nasjonalt. Målet er også å utvide prosjektet til å omfatte et regionalt naturregnskap, noe som ivaretas av prosjektlederen.

I tillegg til nyansettelser, har Lofotrådet omgjort to engasjementsstillinger fra midlertidige engasjement til faste stillinger i Lofotrådets sekretariat. I juni 2023 ble Seniorrådgiver miljø og klima, Ingrid Slungaard Myklebust, og Programleder for Lofoten De grønne øyene, Laura Johanne Olsen, faste ansatte i Lofotrådet.

I 2023 besto sekretariatet i Lofotrådet av følgende personer og stillinger:

- Laura Johanne Olsen, programleder for Lofoten De grønne øyene i Lofotrådet
- Gaute Håkon Wahl, daglig leder i Lofotrådet
- Ingrid Slungaard Myklebust, seniorrådgiver for regionalt miljø- og klimaarbeid i Lofotrådet
- Kristian Louis Jensen, kommunikasjons- og programrådgiver i Lofotrådet
- Randi Lervik, prosjektleder for Lofotkraft Muligheter AS
- Line Renate Samuelsen, reiselivssjef i Destination Lofoten
- Turid Aksberg, ungdomskoordinator i Lofotrådet (stiller ved behov jf. sakslista)
- Maren Lundhaug, prosjektleder for grønne anskaffelser i Lofotrådet (stiller ved behov jf. sakslista)
- Tora Paulsen, prosjektleder for regionalt areal- og naturregnskap (stiller ved behov jf. sakslista)

Kommunikasjon og påvirkning for regionalt klimaarbeid.

Kommunikasjons- og programrådgiver

Lofoten De grønne øyene innledet et strategisk samarbeid med Nordland Fylkeskommune fra starten av 2023, med felles mål om å styrke klimaomstillingsarbeidet blant regioner i Nordland gjennom privat-offentlig samhandling og innbyggermedvirkning. Nordland Fylkeskommune bidrar til stabile rammer og økt mulighet til langsiktig arbeid for regional grønn omstilling med årlig tilskudd lik 1,2 MNOK over tre år for programutvikling og aktiv klimakommunikasjon.

Finansieringen fra Nordland Fylkeskommune ble disponert til økt kapasitet og kompetanse innen klima- og kommunikasjonsarbeid. Fra 9. februar 2023 tiltrådte Kristian Louis Erni Jensen i engasjement som kommunikasjons- og programrådgiver i Lofotrådet, og bygde fort opp en spennende serie i tekst, bilder og filmer for mobilisering av et bredt anlagt publikum.

Klimakommunikasjon

Lofoten De grønne øyene har i løpet av det siste året arbeidet aktivt for å styrke regional klimainnsats og engasjement, med et spesielt fokus på å mobilisere til engasjement og støtte blant innbyggere, næringsliv og politiske aktører. Kommunikasjonsstrategien fra 2021 har vært etterlevd nøye gjennom året, og har i tillegg blitt noe oppdatert. Programmets grafiske design og profil på digitale plattformer er implementert for å sikre en konsistent, gjenkjennbar og effektiv kommunikasjon.

Dette har, blant annet, ført til produksjonen av over 40 reels og innlegg på Facebook, Instagram og LinkedIn samt revitalisering av Instagram og oppdatering av LinkedIn-profilen for å speile programmets dynamikk og brede målgruppe.

I tillegg ble en ny YouTube-kanal etablert for å vise lengre filmer som belyser programmets initiativer og klimatiltak, noe som har utvidet vår rekkevidde og styrket vår visuelle tilstedeværelse. En viktig milepæl var også lanseringen av en oppdatert nettside, designet for å forbedre brukeropplevelsen og tilgjengeligheten av viktig informasjon. Overgangen til den nye hjemmesiden, levert av Ramsalt, ble effektivt håndtert med en vellykket migrering av eksisterende innhold. I tillegg ble nettsidene for Lofotkonferansen og Lofotrådet delvis oppdatert.

Den samlede innsatsen på sosiale medier har spilt en kritisk rolle i å forbedre programmets synlighet og engasjement, og har vært sentral i å bygge en sterkere tilknytning til målgruppene. Dette arbeidet er avgjørende for å fremme forståelsen og støtten til klimatiltakene i regionen.

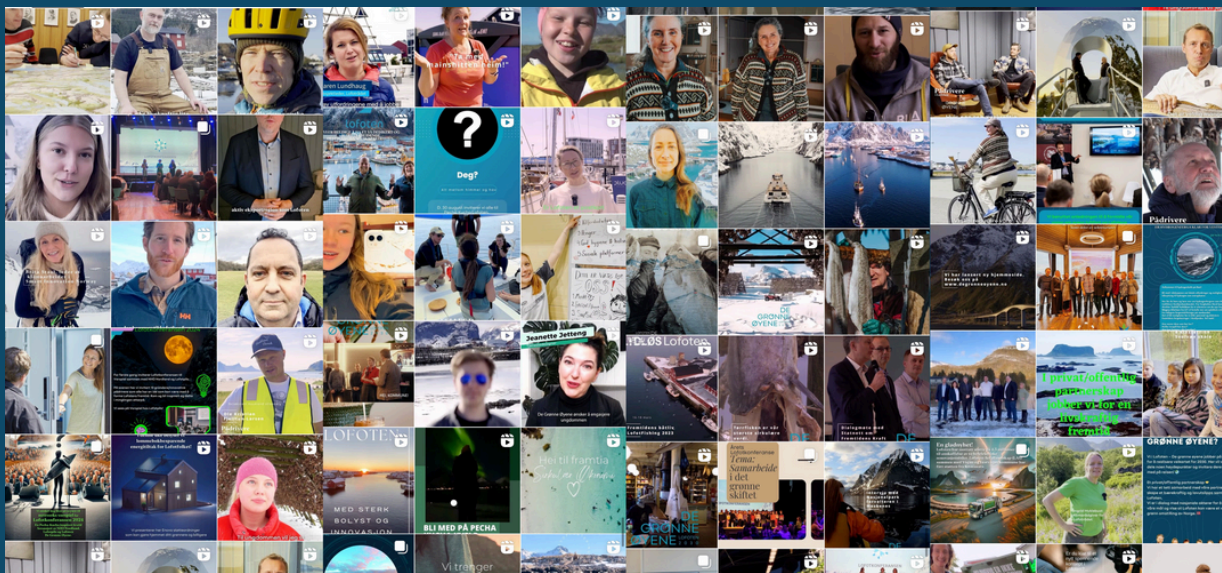
I løpet av året produserte programmet, blant andre, en film som visualiserte en nullutslippsreise for sjømat i samarbeid med Lofoten Filmkollektiv og Norges Sjømatråd. Filmen dokumenterer en tørrfisks reise fra Røst i Lofoten til Venezia med minimale klimagassutslipp. Reisen gikk med ferga fra Røst til Moskenes med planlagt fremdrift på hydrogen fra 2026, og deretter el-bil gjennom Lofoten før reisen gikk over på kollektivt til Narvik. Tørrfiskene reiste videre med elektrisk drevne tog på linje fra Narvik, Stockholm, Berlin, Zurich, Milano og til Venezia, hvor den ble mottatt av en representant for tørrfiskhandelen. Tørrfiskene henger i dag på Pietro Querinis hus i gullbelagt ramme. Filmen hadde som mål å visualisere og fremheve regionens satsing på lavutslippstransport og hvilke milepæler som ligger foran oss. Filmen ble først presentert i oktober under Arena Querini i Venezia, og har bidratt til å visualisere og formidle programmets mål om en utslippsfri sjømateksport og mer bærekraftig fremtid.

Lofoten De grønne øyene har drevet utstrakt kommunikasjonsarbeid for grønn vekst og omstilling på lokale, regionale og på nasjonale arenaer. Sekretariatet opplever at kommunikasjonsarbeidet har resultert i økt synlighet og styrket anerkjennelsen av Lofoten De grønne øyene som nasjonal pilot for regional grønn omstilling. Kommunikasjonsarbeidet vil

fortsette å vise frem og styrke programmets tilstedeværelse på regionale samhandlingsarenaer og på digitale plattformer. Kommunikasjonsarbeidet jobber tett på nettverk og samarbeidspartnere, for slik å drive fram innovasjon og engasjement rundt grønne initiativer i Lofoten.

Kommunikasjonsstrategi

Lofoten De grønne øyenes kommunikasjonsstrategi er basert i mottoet; "Sammen skal vi bygge verdens reneste øysamfunn, og servere verdens reneste sjømat". I etterkant av en intern strategisamling ble sekretariatet enig om en kortfattet kommunikasjonsstrategi som følger. Arbeidet med kommunikasjonsstrategi er dynamisk og i stadig utvikling, og vil derfor justeres etter behov og innspill gjennom det kommende året, 2024.

Screenshot av våre "feed" på instagram som viser et utdrag av filmer som er publisert av Lofoten - de grønne øyene i 2023.

Hva er målet for vår kommunikasjon?

Lofoten De grønne øyene skal bygge kunnskap, forståelse, engasjement, stolthet, troverdighet og motivasjon for omstillingen til et lavutslippssamfunn innen 2040. Vi skal invitere til medvirkning og samskaping for gode løsninger i det grønne skiftet. Sammen med privat og offentlig sektor, skal vi skape og vise frem Lofoten som et attraktivt sted å bo og arbeide. Vi skal anerkjenne folks nærhet til og kunnskap om lokalsamfunn, naturen og naturverdier, og invitere til dialog og deltakelse. Vi skal hjelpe til og ikke være moraliserende.

Vi skal vise at vi har felles målsetning uavhengig av politisk farge.

Vi skal vise frem konkrete, praktiske tiltak på alle nivå som nytter og som dytter folk i mer bærekraftig retning.

Vi skal vise sammenhengen mellom klima og naturen rundt oss.

Hvilken rolle har vår kommunikasjon?

Lofoten De grønne øyene skal gå foran i det grønne skiftet ved å være en støttespiller, en pådriver og en veiviser for innbyggere, og for privat og offentlig sektor i Lofoten.

Hvordan kommuniserer vi?

Folk selv skal fortelle historiene sine, og kommunikasjonen skal være:

- Kunnskapsbasert, fordi det vil og kan skape troverdighet og forståelse for utfordringene foran oss.
- Stedsnær, fordi det bygger lokal relevans, viser lokalkunnskap og gir gjenkjennelighet.
- Toveis, fordi kommunikasjon handler om å lytte mer enn å fortelle.
- Optimistisk, fordi det skjer masse positivt hele tida og fordi vi skal klare dette sammen.
- Hjelpsom, fordi det kan være vanskelig å vite hva som er riktig å gjøre.
- Inviterende, fordi vi vet ikke best i verden og vil gjerne høre hva du mener.
- Tilpasset de ulike målgruppene, fordi beskjeden kan gjerne gjentas, men må målrettes.

Lofoten De grønne øyene skal kommunisere verdens reneste øysamfunn i verdens reneste bilder. Bildene skal vise ekte folk i sitt ekte miljø. Bildene kan bruke sterke signalfarger og høy kontrast. Designstilen skal være tydelig, luftig og med fokus på det som virkelig teller; nemlig innholdet. Fjellene, Folket og Havet.

Hvilke målgrupper kommuniserer vi til?

Lofoten De grønne øyene skal kommunisere effektivt til:

Sjømatnæringene og reiselivsnæringene, fordi disse kopler Lofotens tradisjon og innovasjon til globale markeder som etterspør grønn konkurransekraft.

Næringslivet for øvrig, fordi det er først og fremst dem som må gjennomføre det grønne skiftet.

Ungdom, fordi de er fremtiden og vi vil tilrettelegge for at de blir eller flytter

tilbake til Lofoten. - Lokalpolitikere, fordi skal vedta premissene og løsningene i

det grønne skiftet. Sist men absolutt ikke minst, vi skal kommunisere til lokalbefolkningen.

Vi ønsker dialog og debatt med, og kompetanse hos, flest mulig.

Hvilke kommunikasjonskanaler bruker vi?

Samarbeidsarenaer, nettverk og relasjoner, fordi samskaping oppstår i møter mellom mennesker.

Nettsiden De Grønne Øyene («hubben»), fordi innholdet må bo et sted og gjøres tilgjengelig i clouden.

Meta via Facebook og facebook-grupper, fordi det er der folk flest er og det er der debattene føres,

Youtube for lengre film og større fortellinger og Instagram, fordi det er et veldig bra format for å oppfordre til handling.

Derfra kan vi få folk inn og skape en følelse av fellesskap og felles mål for alle grupper.

Presentasjoner og synlighet ved Lofoten De grønne øyene

- Seminar om samferdsel i forkant av Nord i Sør (Oslo, 3.jan).
- Portrett av Lofoten De grønne øyene (DGØ) i redaksjonelt bilag «Magasinet Nordland»
- Presentasjon av DGØ til elever ved Leknes Ungdomsskole (Leknes, 11. Januar)
- Presentasjon for programmet, Arctic Frontiers Emerging Leaders (Kabelvåg, 29.jan).
- Presentasjon av "Klimanøytral regional luftfart" for posisjonen og opposisjonen til Nordlands Fylkesting (Svolvær, 20.feb).
- Presentasjon av Lofoten DGØ for Miljøpartiet de Grønne ved Lan Marie Berg (Svolvær, 21.feb).
- Presentasjon av DGØ til Vesterålen klimanettverk, (Svolvær 23. Februar)
- Presentasjon av "Klimanøytral regional luftfart" for Stortingets transportfraksjon fra Senterpartiet (Bodø, 27.feb).
- Portrett av "Areal- og Naturregnskap" på nettsidene til Hurtigruten Foundation (mars).
- Presentasjon av lavutslipps kystfiske for Lydløs-nettverket og Norges Elbåtforening (digitalt møte, 16.mars).
- Presentasjon av DGØ for en rekke organisasjoner under Lofoten Klimanettverks studietur til Trondheim og Fosen (Trondheim, 17.april)
- Presentasjon av Lofoten DGØ for Asplan Viak nasjonalt (Leknes, 18.april).
- Presentasjon for Vågan Næringsforening Presentasjon for Framtiden i våre hender (Kabelvåg, 27.april).
- Presentasjon av Lofoten DGØ ved Oslo Business Arena (Oslo, 11.mai).
- Presentasjoner for fortsatt politisk forankring av Veikartet i Lofotens seks kommunestyre (mai, juni og august).
- Presentasjon av regionalt arbeid med grønne innkjøp til Innherred innkjøp

- Presentasjon for forskningsgruppen INTRANSIT i Sintef (Svolvær, 31.mai).
- Presentasjon for PhD-kandidater og forskere ved Nord Universitet (Svolvær, 2.juni).
- Presentasjon av Areal- og naturregnskap for Miljødirektoratet og SSB (2.juni).
- Presentasjon for Climate work in the Barents region - status and experiences from counties and municipalities. Webinar satt sammen av miljødirektoratet (8. Juni)
- Presentasjon for Nordlandsforskning og internasjonale partnere (Svolvær, 31.sept).
- Presentasjon for avdelingssamling i Statens Vegvesen, under temaet "Bærekraft i lokalt perspektiv" (Svolvær, 7.sept).
- Presentasjon om regionalt arbeid med LCA og LCC i innkjøp for kommunalbanken på deres kundemøte i Svolvær (Svolvær, 7. september)
- Presentasjon for Nordland Fylkeskommune ved stab for transport og infrastruktur (Svolvær, 12.sept).
- Presentasjon av grønne innkjøp til Vågan Næringsforening, (Svolvær, 12. Sept).
- Presentasjon av Areal- og naturregnskap for KS under webinar om FoU Forprosjekt areal- og naturregnskap (27.sept).
- Høringsuttalelse på "Virkemidler for å fremskynde innfasing av null- og lavutslippsfly i norsk luftfart" (frist, 29.sept).

- Webinaret "Aircraft Design and Climate Impact from Aviation" I regi av prosjektgruppen Lofoten DGØ, Energi i Nord og BLU sammen med Deutsche Aircraft (Digitalt møte, 13.sept).
- Deltakelse ved "Klimanøytral regional luftfart" på konferansen, Green Aviation Norway (Oslo, 20.sept).
- Formidling til elever på mellomtrinnet ved Svolvær og Kabelvåg skoler i fbm. det nasjonale undervisningsprosjektet "Bærekraftskolen" (5.okt).
- Presentasjon av Areal- og naturregnskap under konferansen Natur i Nord i Tromsø (16.okt).
- Presentasjon av forprosjektet "Materialstrømskartlegging LoVeHå" på Arctic Innovation Week for Sortland byforening ved fagforum for eiendom (digitalt møte, 17.okt).
- Presentasjon av forprosjektet "Materialstrømskartlegging LoVeHå" på Avfallswebinar ved Smart Innovation Norway og Avfall Norge (Digitalt møte, 20.okt).
- Deling av erfaringer fra lokalt klimaarbeid etter Lofoten De Grønne Øyenes metode, ved frokostwebinaret «Verdens beste sted å bo» rettet mot nye politikere i kommune Norge, arrangert av CIENS/ CICERO. (25. okt.)
- Formidling av Lofoten DGØ for et nasjonalt og internasjonalt publikum under Querini - Arctic Seafood Arena i Venezia i form av film og flyers (digital formidling i Venezia, 28.okt).
- Presentasjon for FREMSTR - Trainees fra Tromsøregionen på studietur i Lofoten (Svolvær, 31.okt).
- Presentasjon for fortsatt politisk forankring av arbeidet med Veikartet for representantskapet i Lofotrådet ved konstituerende møte (Sørvågen, 1.nov).
- Presentasjon av Areal- og naturregnskap under fellesmøte for Forprosjekt Marint økosystemregnskap, for Miljødirektoratet og SSB, samt prosjektpartnere (29.nov).
- Formidling om Lofoten DGØ, for erfaringsdeling om mulighetene og utfordringene knyttet til samarbeid på interkommunalt nivå i lokalt miljø- og klimaarbeid, ved Bristolkonferansen; Kommunal- og distriktsdepartementets nettverkssamling for regional og kommunal planlegging. (Oslo, 30. nov)
- De grønne øyene deltok i Lytring som en av flere debattanter om muligheter og utfordringer ved elektrifisering av Lofoten (Svolvær, 6.des). Diskusjonen ble sendt som opptak på NRK P2 i januar 2024.

Aktiviteter og arenaer for regionalt samarbeid

Utvikling av møteplasser og arenaer for regional samhandling har gjennom hele året vært en prioritert oppgave for Lofoten De grønne øyene. Dette fordi regional samhandling krever flere ulike og alltid engasjerende arenaer for dialog og for fysiske møter mellom mennesker. I 2023 gjennomførte vi Lofotkonferansen, seminaret og fellesstanden Lydløs Lofoten under Lofotfishing, interkommunalt kompetanseløft, dialogmøter, og vi etablerte nasjonale og regionale møteplasser på hhv. Arendalsuka og Høstvekkå.

Lofotkonferansen

Lofotkonferansen 2023 ble gjennomført i partnerskap mellom Destination Lofoten, Lofotkraft og Lofotrådet med Thon Hotel Svolvær og Thon Hotel Lofoten som konferanselokaler. Konferansen trakk rundt 100 deltakere fra privat og offentlig sektor under tittelen "Veien fra petroleumsdebatt til De grønne øyene". Konferanseprogrammet handlet om krav og behov i privat og offentlig sektor for bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling, og stilte spørsmål rundt;

- Hvordan skal privat og offentlig sektor ruste seg for fremtidens krav til bærekraftig utvikling?
- Hvordan skal regionalt samarbeid foregå i praksis?
- Hvordan skal fiskeværene gjøre seg attraktive og hente kraft til de store
- samfunnsmessige endringene som kreves av oss alle fremover?
- Hvordan skal små kystkommuner ta styringen i en samfunns- og næringsutvikling i retning lavutslippssamfunnet Lofoten?

Konferanseprogrammet ble gjennomført i plenum og i parallelle sesjoner over to dager med en sosial festmiddag kveldstid. Lofotkonferansen har potensial til å bli en viktig møteplass for hele næringslivet i Lofoten og vi vil fortsette utviklingen til å bli en nyttig arena for regional samhandling for hele Lofotens mangfoldige næringsliv.

Under Lofotkonferansen, 15.februar, inviterte Lofoten De grønne øyene til verksted for kompetansebygging på grønn konkurransekraft, med tittelen; "Hva er egentlig grønn konkurransekraft? Og, hva så med det?".

Verkstedet ble ledet av Rune Røkke, daglig leder i KlimaFinans, som er

ekspert på finansiell risiko, klimastrategi og grønn finansiering. Rune Røkke ga deltakerne praktiske svar på komplekse spørsmål, og delte av sine erfaringer for å forberede bedrifter og næringsliv på fremtidens konkurransekraft.

Lydløs Lofoten

Lydløs Lofoten ble etablert for første gang, 16. mars 2023, i samarbeid mellom Lofoten De grønne øyene, Zero Kyst og Lydløsnettverket under Lofotfishing. Lydløs Lofoten presenterte et fagseminar for fiskeri- og fritidsflåten med påfølgende felles stand med visning og demo av lavutslippsteknologi ved ZeroKyst, Selfa Arctic, Hymatech, Plug Lofoten, Evoy, SesX, Lift Ocean, Hyrex og Lofoten De grønne øyene.

Lydløsnettverket er en arena for fremtidens båtliv som skaper nysgjerrighet og entusiasme om nullutslipp på sjøen. Lydløs Lofoten ble arrangert under mottoet "Fremtiden er elektrisk for kystfiske, reiseliv, persontransport og fritidsbåter" og er en arena med stort potensial.

Studietur med Lofoten Klimanettverk

Den 18.-21. april gjennomførte Klimanettverkene i Lofoten og Vesterålen en studietur til Trondheim, Indre Fosen og Åfjord, med miljø- og klimarådgiver i Lofotrådet som koordinator og reiseleder. I alt 15 deltakere fra Røst, Værøy, Moskenes, Flakstad, Vestvågøy, Vågan, Lofotrådet, Lødingen, Andøy, og Øksnes gjennomførte et tett pakket fagprogram i løpet av 3 dager.

Bilde fra studietur med Lofoten Klimanettverk. Foto: Ingrid Myklebust

Reisetiden på Hurtigruten sørover ble godt utnyttet til heldags verksted. Bygging av tiltaksbank for klimabudsjettering ble igangsatt, og en temabolk om Lofoten De Grønne Øyene ga erfaringsutveksling og gode diskusjoner om hvordan samspill med Klimanettverket kan utvikles og styrkes i det videre arbeidet for å oppnå grønn omstilling i praksis i kommunene.

Trondheim kommune inviterte til befaringer og fagmøter. Befaring ved gjenbrukssentralen på Nyhavna ga innblikk i hvordan kommunen i samarbeid med fylkeskommunen har jobbet systematisk for å øke gjenbruk av byggematerialer i regionen. Befaring med vandring langs Ilabekken ga innblikk i prosess og resultater fra restaureringen av byvassdraget, som endret et grått vassdrag (i rør) til en blågrønn korridor som binder byen sammen med marka, og har langt større kapasitet til å ta etter for store nedbørsmengder enn da det lå i rør. Kommunen inviterte dessuten til halvdags erfaringsutveksling med Klima- og miljøenheten, som ga anledning til å møte fagfolk i kommunen og dele erfaringer fra lokalt klimaarbeid i Lofoten, Vesterålen og Trondheim.

Andre poster på programmet i Trondheim var besøk hos statsforetaket Enova; Pir II Arkitekter for faginnlegg om sirkulære bygg og befaring til Norges første byøkologiske forsøksområde Svartlamon; møte med forskere ved Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) og til sist Asplan Viak avd. Trondheims fagteam innenfor energi, klima og miljø.

I møte med Indre Fosen kommune fikk vi erfaringsdeling fra deres flerårige satsingsområde innenfor ernæring, matsvinn og klimasmart skolemat, og et besøk ved Museet Kystens Arv i Stadsbygd for spesialutstillingen om «Båt og bærekraft». På Stokkøya i Åfjord kommune lærte delegasjonen om hvordan Åfjord har lyktes i å snu fraflytting til tilflytting sammen med privat næringsliv, om satsingsprosjektet "Bygda 2.0" og befaring ved Bygdaboksen.

Det tettpakkede programmet viste bredden av fagområder innenfor grønn omstilling og vekst; sirkulærøkonomi, klimatiltak, klimatilpasning og stedsutvikling, og flere eksempler på offentlige og private drivkrefter og muligheter for samarbeid. Studieturen ga verdifull og relevant kunnskapsbygging og erfaringsutveksling i fellesskap, og nettverksbygging med kommuner og ledende miljøer innenfor grønn omstilling i Trøndelag. Og ikke minst; en styrking av vårt eget nettverk og inspirasjon til framtidig arbeid med lokalt klimaarbeid i Lofoten, og med våre nabokommuner i Vesterålen.

Arendalsuka

14. august inviterte Lofoten De grønne øyene og Nordland Fylkeskommune til felles arena på Arendalsuka med spørsmålet; "Lofoten - Postkort eller pilot?". Partnerskapet Lofoten – De grønne øyene deltok aktivt gjennom hele Arendalsuka 2023.

Vi reiste ned for å synliggjøre Lofoten som en nasjonal pilot i regional grønn omstilling. Dette gjorde vi ved å arrangere panelsamtalen «Lofoten – postkort eller pilot» hvor vi fortalte at Lofoten er avgjørende for grønn omstilling av Norge til Ellen Hambro (direktør i Miljødirektoratet), Anne Romsaas (Fagsjef for bærekraft, KS), Maria Varteressian (Politisk rådgiver for Espen Barth Eide, Ap i Klima- og miljødepartementet), Alfred Jens Bjørlo (Storingsrepresentant for V) og Fredric Persson (Fylkesråd for utdanning, Ap).

Med dette arrangementet ville vi synliggjøre for det nasjonale virkemiddelapparatet at distriktenes vei inn i det grønne skiftet er noe ulik de større byenes. Grønn omstilling i Lofoten avhenger av godt politisk, sosialt og næringsmessig samarbeid på tvers av sektorer og bransjer. Vi jobber derfor sammen med Nordland Fylkeskommune, Lofotkraft og Destination Lofoten med å etablere gode tiltak for et bærekraftig og lavutslipps Lofoten.

Vi viste frem muligheter, metoder og utfordringer i det nasjonale FoU-prosjektet ZeroKyst, og reiselivets mangeårige innsats for et nasjonalt besøksbidrag til Lofoten. Vi ser at en konkret og konstruktiv dialog med nasjonale aktører fra privat og offentlig sektor er viktig for at vi skal nå våre målsetninger. Lofoten er slik et verktøy for grønn omstilling av Norge.

I tillegg til vårt eget arrangement ble vi som partnerskap invitert inn i flere eksterne arrangementer gjennom uka. Til sammen deltok vi i mer enn ti arrangementer av ulike størrelser. Vi mener at vi får mye oppmerksomhet og at vi knytter gode kontakter for det videre arbeidet med å nå målsetningene i Veikartet. Blant annet deltok vi på:

- Kl. 14:00 – 15:00. «Kommunene må komme i førerretet for en bærekraftig næringsutvikling» ved UN Global Compact Norge og BDO AS. Line R. Samuelsen deltok i debatt
- Kl. 15:30 – 17:00. "Lofoten – Postkort eller pilot" ved Lofoten De grønne øyene. Hele Lofotdelegasjonen var til stede som publikum, mens på scenen deltok; Laura Johanne Olsen (Lofotrådet), Elisabeth Mikalsen (Røst kommune/Lofotrådet), Line Samuelsen (Destination Lofoten) og Randi Lervik (Lofotkraft) (mandag, 14.aug.)
- Kl. 17:00 – 18:30. «Bærekraftig distriktpolitikk – Flukt eller fakta?» ved Oslo Met, Nibr, østlandsforskning. Elisabeth Mikalsen deltok (mandag, 14.aug).
- Kl. 14:00 – 14:45. «Mindre av alt – raskere» ved Fagforbundet / KS. Lofoten DGØ ved Maren Lundhaug (Lofotrådet) innledet om «sirkulærøkonomi i praksis» og viste til sluttrapporten til forprosjektet i materialstrømskartlegging Lofoten, Vesterålen og Hålogaland (tirsdag, 15.aug)
- Kl. 10:30 – 11:30. "Nord-Norge viser vei for grønne og innovative anskaffelser" ved DFØ. Maren Lundhaug innledet og Remi Solberg var invitert til å delta i panelsamtale, og resten av Lofotdelegasjonen deltok blant publikum (onsdag, 16.aug).
- Kl. 10:00 – 11:30. "Fremtidens luftmobilitet – uten utslipp" ved Widerøe Zero. Laura var invitert til å delta i panelsamtale (torsdag, 17.aug).
- 14:30 – 15:15. "Status Nord-Norge" ved Samfunnsløftet m.fl. Hele Lofotdelegasjonen var invitert og bedt om å delta i samtalen (torsdag, 17.aug).
- 15:30 – 16:15. "Må vi velge mellom klima, natur og arbeidsplasser?" ved LO, Fagforbundet m.fl. Elisabeth Mikalsen deltok i programmet (torsdag, 17.aug). I dette arrangementet ønsker LO å skape en diskusjon om hvordan vi skal ivareta naturhensyn, få til de nødvendige utslippskuttene, og sørge for rettferdig omstilling på samme tid. Arrangementet ble åpnet av Klima- og miljøminister Espen Barth Eide som innledet om noen av dilemmaene han møter på i den nasjonale oppfølgingen av klima- og naturmålene som Norge har forpliktet seg til, samtidig som vi skal sørge for at omstillingen blir rettferdig. I panelsamtalen deltok også Are Tomasgard, Sekretær i LO; Truls Gulowsen, Leder i Naturvernforbundet; Ingrid Nergaard Fjeldstad, Byråd i Bergen; og ordstyrer var Martine Aurdal, politisk kommentator i Dagbladet.
- 16:00 – 17:00. "Kultur for natur: Fra festival til samfunnsendring" ved Natural State. Laura var invitert inn i panelsamtale om hvordan grønne arrangement kan bidra til økt sirkulær økonomi (torsdag, 17.aug).

Høstvekka

Under Høstvekka 2023 gjennomførte vi for første gang en motivasjonsdag for grønn vekst og bærekraft på Meieriet kultursenter, i samarbeid med MeaningMakingLab, LofotenMat og Lofotens Ville Kjøkken.

Motivasjonsdagen ble gjennomført for ulike målgrupper mellom 09:00 – 19:00 over fire arrangementer som følger;

- Framtidsverksted for ungdom med inspirasjon og praktisk arbeid for et bærekraftig Lofoten, med Jeanette Jetteng, Making Meaning Lab
- En smak av Framtidas Lofoten: Makalaus restaurant satte opp en bærekraftig lunsj med lokale råvarer på menyen, med LofotenMat og Lofotens ville kjøkken. Vi serverte en kortreist lunsj med lave klimagassutslipp, høstet fra naturens overflod, som er både smakfullt og vakkert. Innsalget til åpen lunsj var å vise frem fordelene ved å høste ville vekster, fordi det gir trim, eventyr, gode historier, og bidrar til bærekraftig matkultur. Selv om kystfolket har lange tradisjoner for sanking, er kunnskapen i ferd med å forsvinne, noe vi ønsket å gjenoppdage i fellesskap.
- Energiløsninger for Lofoten: Hvilke klimasmarte løsninger finnes for Lofotværingene?
Spørsmålet vi stilte sammen med Lofotkraft og inviterte innbyggere til å bli bedre kjent med klimasmarte løsninger for husholdningen.
Pecha-Kucha-aften om grønn vekst og omstilling i Lofoten. Vi stilte spørsmålet
- "Hva er ditt bidrag til grønn omstilling i Lofoten?" og inviterte til en lettbeint og inspirerende kveld med korte, engasjerende presentasjoner fra lokale innbyggere og besøkende om deres ideer og prosjekter knyttet til bærekraft og grønn omstilling.

Hydrogensamtaler i ferge-kommunene

20. nov inviterte Lofoten De grønne øyene befolkning og næringsliv til Hydrogen-kafé på Røst sammen med UiT Norges Arktiske universitet, hvor fergerederiet Torghatten Nord og hydrogenleverandøren Green H. Dialogmøtet åpnet for diskusjon rundt spørsmålet; Er hydrogenferga klar for Vestfjorden? Dette ble gjennomført som et dialogmøte på Røst, men er en del av en serie «Hydrogen-kafeer» som gjennomføres også i andre kommuner slik som tidligere i Værøy kommune i regi av UiT, og kommende i Moskenes kommune i 2024.

Oppsummeringen etter dialogmøtet viste at hydrogensamtalene ga viktig og nyttig informasjon og kunnskap for lokalsamfunnet. Det var et helt uttalt behov for å få oppdatert informasjon og kunnskap om hydrogenfergeprosjektet. Noen hadde hørt ting «på bygda» mens andre hadde forhørt seg med for eksempel fergepersonalet som heller ikke sitter med et helhetlig bilde. Slik sett fylte hydrogenkafeen en viktig funksjon for å få informasjon om sin «riksvei» for lokalbefolkninga. Mange er avhengig av ferga som fremkomstmiddel privat og i jobb, og de følte seg betrygget av mye av informasjonen de fikk.

Dialogen med folket viste at den teknologiske hybridløsningen og sikkerheten om bord hydrogenfergene var de viktigste faktorene for lokalbefolkningen. Det at hydrogenfergene kommer som en hybridløsning gjør at mange er betrygget på at man ikke stopper midtfjords fordi det er en ny teknologi som startproblemer eller andre uforutsette faktorer. Det var mange på Værøy og til dels også på Røst som ikke hadde fått denne viktige informasjonen inntil relativt nylig eller på kafeen. Dette er den største faktoren som gir folk en følelse av trygghet på at det kan gå bra med løsningen. Videre er vår anbefaling at man kan komme tilbake med mer informasjon om sikkerheten tilknyttet hydrogen som fremdrift på fergesambandet. Altså, det er viktig å ha fokus på sikkerhet og trygghet i den videre dialogen med lokalpolitikere og lokalbefolkning.

Dialogmøtet viste også at folket på Røst gjerne vil være med å påvirke utforming, regularitet og oppdatering på fergetilbudet på hydrogen fremdrift. Når det kommer nye ferger på plass må man regne med at de skal være hovedkommunikasjon med fastlandet i lang tid framover. Da er det viktig for lokalbefolkning å vite at de fungerer som de skal og at de har potensial til å bli bedre, spesielt gjelder dette komfort og muligheter om bord til utforming og tilrettelegging til å for eksempel kunne jobbe om bord (internett) og at man kan hvile eller sove, spesielt når ferga går på ugunstige tidspunkt (nattferge). Mange bruker ferga til pendling, og om man kan tilrettelegge bedre for komfort om bord vil

dette ha stor betydning. Det var et uttalt ønske at Torghatten ikke bare informerer, men at det gis mulighet til å påvirke hvordan utformingen blir. Det ble også sett på som nyttig at Green H som skal levere hydrogen til fergene gir oppdatert informasjon om bunkring og hvordan dette kan påvirke regulariteten.

Det var også eksplisitt etterspurt at overfartstiden skal bli kortere. Man fikk informasjon om at dette ikke ligger inne i anbudet, men at det kan være teknisk mulig, men gir større driftskostnader. Det er vår anbefaling at man kan se på om det er mulig å kutte ned på overfartstiden. Lokalbefolkningen er positivt avventende. Dersom hydrogenfergene gjør at man får et bedre tilbud, i form av regularitet, komfort og overfartstid vil dette være svært positivt for øyeboerne på Værøy og Røst.

DE GRØNNE ØYENE LOFOTEN 2023
EVENTS

HYDROGEN-KAFÉ:

ER HYDROGENFERGA KLAR FOR VESTFJORDEN?

**MANDAG
20 NOVEMBER 2023
KL. 18 - 20**

QUERINI PUB OG RESTAURANT, RØST

Velkommen til hydrogenkafé på Røst!

Bli med i diskusjonen om lokale utfordringer og muligheter i tilknytning til hydrogen som energibærer.

Her får du høre og lære mer om hydrogenfergene som skal trafikkere Vestfjordsambandet. Fra Torghatten Nord kommer direktør Torkild Torkildsen for å informere om de nye fergene. Magnus Eilertsen fra UiT vil fortelle mer om øyfolkets erfaringer fra tidligere fergeutskiftninger på sambandet. Det vil bli muligheter for å stille spørsmål og diskutere framtidens fergeløsninger i Vestfjorden. Vel møtt!

Hva mener dere som bor her?
Hvilke innspill har dere?
Hva kan fungere i din hverdag?

 TORGHATTEN NORD **UiT Norges arktiske universitet**

Andre verksteder og medvirkningsprosesser

Samarbeid og medvirkningsprosesser har utgjort et viktig arbeid i den daglige driften av Lofoten De grønne øyene, og ytterligere verksteder og medvirkningsprosesser kan trekkes frem som følger.

7. mai arrangerte Lofoten DGØ et dialogmøte på Røst for innbyggere, politikere og næringsliv med mål om å gi innspill til utviklingen av lavutslippssamfunnet Røst.

Sekretariatet gjennomførte verksteder med administrativ ledelse i hver av de seks Lofotkommunene , med mål om å styrke forankringen av arbeidet med Veikartet i kommunalt arbeid. Verkstedene ble gjennomført henholdsvis 24. mai i Røst, 1. juni i Værøy, 14. Juni i Moskenes, 1.september i Vågan, 4. september i Vestvågøy og 9. november i Flakstad. I tillegg orienterte sekretariatet politikerne i alle seks kommunestyrene om status og framdrift med arbeidet i Lofoten De grønne øyene. Orienteringene ble gjennomført ved kommunestyremøter, henholdsvis 24. mai for Røst kommunestyre, 25. mai for Værøy kommunestyre (digitalt), 30. mai for Vestvågøy kommunestyre, 13. juni for Moskenes kommunestyre og 20. juni for Flakstad kommunestyre.

Verksted med Livland Gård, 9.mars 2023, om hvordan undervisningsopplegg rundt digital tvilling kan hindre ungt utenforskap og bygge motivasjon og kompetanse i skolen.

Regionalt forum for fremtidsretta mobilitet ble etablert 30.november 2023 i et digitalt møte sammen med Lofoten Næringsforum. I møtet deltok representanter for transportnæringen, transportetater, reiselivsaktører, dagligvarebransjen og sjømatnæringen. Målet med forumet var å fungere som en praktisk og uformell arena for diskusjonen om muligheter og utfordringer med nullutslipps transportsoner.

Forprosjektet "Kartlegging av transport og mobilitetsløsninger i Lofoten" startet mot slutten av 2023, eies av Lofotrådet og gjennomføres ved Nordlandsforskning. De første arbeidsoppgavene handlet om å planlegge for medvirkning og innspillsrunder fra innbyggergrupper i Vågan, Vestvågøy, Moskenes og Flakstad, Værøy og Røst for gjennomføring i løpet av våren 2024.

I 2023 tok Lofoten De grønne øyene initiativ til etablering av uformelt regionalt forum for bærekraft i Lofoten, sammen med interessenter i tidl. Adwice, Norwegian Adventure Company og Lofotkraft. Dette forumet er ikke offisielt etablert.

Innbyggerundersøkelsen for resertifisering av bærekraftig reisemål ble planlagt i slutten av 2023, men utsatt til gjennomføring i februar- mars 2024. Resultatene ligger klare i et tabellverk for videre analyse.

Aktive prosjekter og prosesser for grønn vekst og omstilling

Kommunale klimaregnskap og -budsjett

Klimaregnskapet viser de samlede direkte utslippene til en kommune i CO2 ekvivalenter. Klimabudsjett er et styringsverktøy som kommunene kan bruke for å oppnå klimagassreduksjoner og andre vedtatte klimamål.

I veikartet er det vedtatt at kommunene skal ha klimaregnskap og klimabudsjett innen 2023. Dette arbeidet kan være ressurskrevende, og for å imøtekomme kravet ble det satt inn ekstra ressurser fra sekretariatet i Lofotrådet til å bistå de kommunene som trengte ekstra hjelp til gjennomføring. Arbeidet bestod i å etablere et klimaregnskap, klimabudsjett og en rekke klimatiltak. Arbeidet ble gjort i nært samarbeid med kommunens administrasjon, og ble lagt frem for de respektive kommunestyrene. Det ble også i etterkant, sammen med Lofoten klimanettverk, utarbeidet en database for klimatiltak som kan brukes på tvers av kommune til å lette arbeidet med klimabudsjett. Arbeidet forsetter videre i 2024.

Hovedprosjekt: Klimakrav i offentlige innkjøp i Lofotregionen

Med finansiering av Klimasatsmidler i Miljødirektoratet, har Lofotkommunene samarbeidet om systematisk arbeid for å få inn klima- og miljøkrav i sine anskaffelser for å bygge kompetanse, utveksle informasjon, og for å utvide kapasitet og ressurser til gjennomføring og implementering.

Prosjektlederen, Maren Lundhaug, ble ansatt i Lofotrådet august 2022 og er en sterk kompetanseressurs og regional koordinator for grønne anskaffelser i en 2-årig prosjektstilling. Prosjektet etablerer en strategi for grønne innkjøp for de seks Lofotkommunene, og legger slik opp til et ambisiøst og realistisk utviklingsløp. Prosjektet gjennomfører dialogkonferanser mellom kommunene og næringslivet, der kartlegging knyttes til konkrete innkjøp. Klimakrav vil deretter bli implementert og institusjonalisert i de offentlige anskaffelsene og innkjøpene.

Kompetanseoverføring til de ansatte i de seks kommunene vil være en viktig del av oppdraget. Indikatorer for måling av resultater av det systematiske arbeidet med klimakrav vil bli etablert. Og, i prosjektets avsluttende fase planlegges evaluering og utførelse av en gevinstanalyse av anskaffelser med klimakrav.

Gjennom året 2023 har hver kommunes innkjøpspraksis blitt kartlagt. Dette har blitt gjort med tanke på å finne ut hvordan kommunene nå jobber med innkjøp og hvordan de best kan jobbe videre med grønne innkjøp i praksis i hver kommune. Per i dag er det kun tre av seks kommuner som forvalter egne rammeavtaler, mens de tre resterende er medlem av samordnet innkjøp i Nordland (SiiN). Dette er derimot i endring blant annet som et resultat av omstrukturering av SiiN. Det har derfor også som et resultat av denne utredningen parallelt blitt satt i gang en prosess med tilskudd fra Statsforvalteren i Nordland hvor man ser på muligheten for et innkjøpsamarbeid på tvers av de seks lofotkommunen. Ved å samordne innkjøpspraksisen på tvers av kommunene vil man kunne ha et sterkere fokus på grønne innkjøp og øke den regionale innkjøpskompetansen.

Av tiltak gjennomført i 2023, kan nevnes:

- Gjennomgått kommunenes planverk for å se på kommunens fokusområder hvor grønne innkjøp kan være med å bidra til måloppnåelse. Fokusområder har blant annet vært gjenbruk og ombruk, mat og matsvinn, elektrifisering av havn og transport. Det har blitt gjennomført kommunale møter hvor ombruk og gjenbruk har vært sentrale temaer.
- Det har blitt gjennomført workshop med hver kommune og kommunal ledelse hvor blant annet fokus var på grønne innkjøp og innkjøp som strategisk virkemiddel for kommunene. Dette har blant annet også inkludert en behovsanalyse for alle kommunene. Dette dannet blant annet grunnlaget for en grønn anskaffelsesstrategi for kommunene.
- Gjennom prosjektet har det også blitt jobbet med miljø og klimakrav i tilknytning til enkeltanskaffelser, som blant annet asfalt, kjøretøy, prosjekt for renere havn, kontorrekvisita, vaskeritjenester, innkjøp av maskiner, vann og avløp og massetransport. Fordi de forskjellige kommunene arbeider forskjellig og anskaffer ting på ulike tidspunkt det er derfor også blitt utarbeidet korte og enkle veiledere med krav og tildelingskriterier for noen enkeltanskaffelser slik at alle lofotkommunene også har mulighet til å gjennomføre samme type anskaffelse med de samme klima- og miljøkravene på tvers av kommunene.

- Det har blitt utarbeidet klimaregnskap og klimabudsjett for flere av kommunene. Dette har blitt gjort for å kunne forankre grønne innkjøp som klimatiltak for enkelte områder. Klimabudsjettene har deretter blitt vedtatt med innkjøp som klimatiltak i de enkelte kommunestyrene.
- Det har i samarbeid med Lofoten og Vesterålen klimanettverk blitt utarbeidet en database for klimatiltak som kan brukes i de enkelte kommunens klimabudsjett hvor grønne innkjøp inngår som en egen kategori. Det planlegges at denne skal oppdateres årlig.
- Det har blitt skrevet en kronikk på vegne av Lofotrådet som understreker viktigheten av klimasats som virkemiddel for små kommuner.
- Skrevet og fått innvilget søknad om to elektriske renovasjonsbiler til Lofoten som kan benyttes på det nye renovasjonsanbudet. Dette har blitt gjort sammen med det interkommunale avfallsselskapet LAS som ila høsten 2023 skal ha anbudskonkurranse på renovasjon i Lofotkommunene.
- Det er gjennomført møter med de lokale næringsforeningene med fokus på klimakrav i anskaffelser. Det har også i den forbindelse blitt etablert et mobilitetsforum for Lofoten som blant annet skal ha som fokus å se på lade- og fyllinfrastruktur som kan bidra til å øke muligheten for leverandører å levere med lavutslipp/nullutslippsløsninger i Lofoten.
- Det har blitt utarbeidet en forenklet transportmodell til benyttelse på kommunens anbud som innebærer levering.
- Bidratt inn i kommunenes klima- og miljøplaner samt vært med i prosessen frem mot en eventuell Miljøfyrtårnsertifisering av en av kommunene.

Forprosjekt: Materialstrømskartlegging LoVeHå

Prosjektgruppa, bestående av Lofotrådet (prosjekteier), Natural State, SALT og NHO Leverandørutviklingsprogrammet sammen med regionrådene og regionale ressurselskap, gjennomførte i 2023 et forprosjekt for helhetlig materialstrømsanalyse som et bidrag til bedre ressursutnyttelse i regionene Lofoten, Vesterålen og Hålogaland. Materialstrømskartleggingen illustrerte hvilke materialer som kommer inn i regionen og hvilke som transporteres ut. Forprosjektet identifiserte muligheter for reduksjon, økt gjenbruk og økt gjenvinning av naturressurser.

Prosjektgruppa viste også frem potensialet for økt lokalt og regionalt samarbeid, inspirerte til innovasjon for slik å skape grobunn for attraktive og fremtidsrettede arbeidsplasser, og en styrket lokal økonomi. Prosjektgruppa mente at regionene spiller en sentral rolle i utviklingen av sirkulærøkonomi, og vektla det som svært positivt at Lofotrådet, Vesterålen Regionråd og Hålogaland regionråd samarbeidet om dette forprosjektet. Forprosjektet har lagt til rette for dialog med avfallssektor, næringslivet, sivil sektor og akademia om sirkulærutfordringene og mulighetene i regionen.

Prosjektgruppa i sin helhet består av regionrådene (Lofotrådet, Vesterålen Regionråd og Hålogalandrådet), akademia (UiT Norges arktiske universitet og Nord universitet), alle tre avfallsselskap i LoVeHå-regionen (Lofoten Avfallsselskap (LAS), Hålogaland Ressursselskap (HRS) og Reno Vest), NHO Nordland gjennom Leverandørutviklingsprogrammet LUP, samt Natural State som fagleverandør og SALT som prosessleder. Prosjektlederne besøkte og hentet innspill fra blant annet regionrådene, avfallsselskapene, næringsforeninger, næringsklynger og enkeltbedrifter for å bedre forstå hvilke materialstrømmer som finnes i regionen og hvilke muligheter som finnes for bedre utnyttelse av disse. Forprosjektet etablerte LoVeHå som en foregangsregion på sirkulær økonomi, og bidro til kompetanseheving, holdningsendring og til økt regionalt samarbeid. Forprosjektet presenterte prosjektrapporten på hybrid sluttkonferanse i Svolvær, 26.september 2023.

Sirkulær økonomi og sirkulære forretningsmodeller løftes frem som én våre største nye eksportmuligheter etter havbruk og hydrogen, når det gjelder potensiell lønnsomhet og sysselsetting i Norge. Og, fra og med 1. januar 2024 settes det krav til vurdering av ombruk i alle offentlige innkjøp i Norge. Dette forprosjektet gjorde flere aktører bedre rustet til å møte mulighetene og kravene som kommer til sirkulær økonomi. Prosjektgruppa ser etter muligheter for etablering av et hovedprosjekt, jf. anbefalingene i sluttrapporten.

Forprosjekt: Klimanøytral regional luftfart

Programstyret i Lofoten De grønne øyene vedtok først i 2022 å prioritere arbeidet med lavutslipps luftfart, og har siden bekreftet satsingen i 2023. Lofoten De grønne øyene har inngått prosjektsamarbeid med energiklyngen Energi i Nord, Bodøregionens Utviklingsselskap (BRUS) / Bodø Lufthavnutvikling (BLU) og etter hvert også Bodø kommune om utvikling, testing og validering av lavutslippsløsninger for klimanøytral regional luftfart. Det ble gjennomført et forprosjekt i 2023 med finansiering fra Arktis 2030 til internasjonalisering og nettverksbygging av et konsortium for posisjonering av Nord-Norge som utviklingsarena for klimanøytral regional luftfart.

Prosjektgruppa har jobbet proaktivt og målretta og kan vise til politisk slagkraft og praktisk gjennomføringsevne. Blant mange aktiviteter i 2023, trekkes frem følgende.

- Delegasjonsreise til Toulouse (12. - 15. mars) ble planlagt og gjennomført for å lære mer om muligheter for lavutslipps luftfart, for å bygge relasjoner og nettverk, og for å promotere Lofoten som test- og valideringsarena i Nord-Norge. Erfaringer fra turen viste at luftfartsbransjen har satt seg klare tidsfrister for ambisjoner om lavere klimagassutslipp fra egen sektor. Vi erfarte også at Nord-Norge er attraktiv og har et fortrinn med god tilgang på fornybar energi.
- Vedtak av 17.april i Nordland Fylkesting (saksnr. 054/2023.1) viser til at prosjektet «Klimanøytral Regional Luftfart Nord-Norge» ved Energi I Nord, Bodø Lufthavnutvikling og Lofoten De Grønne øyene har samlet en hel landsdel i å posisjonere, markedsføre og utvikle

luftfarten til å bli mer bærekraftig og internasjonalt ledende i omstillingen til klimanøytral luftfart. Konsortiet har fått til avtaler med verdensledende flyprodusenter som Airbus, Deutsche Aircraft og ATR m.fl. i tillegg til samarbeid med industri og næringsliv i Nord Norge. Landsdelens totale utvikling, samfunnsaktiviteter, helsetilbud og næringsliv er helt avhengig av at prosjektet bygges ut etter en strategi der regional luftfart er hovedfokus. Nordland Fylkesting mener i vedtaket at regjeringen må starte en innfasing av null- og lavutslippsfly på FOT-rutene med til rettelegging fra 2024, og til oppstart så snart som mulig fra 1.april 2028. Fylkestinget ber regjeringen vurdere en pilot/utviklingskontrakt for lavutslippsfly på egnet rute, forslagsvis mellom Bodø og Lofoten. Vedtaket ble enstemmig vedtatt med 41 stemmer.

- Innspill av 29.september til høringen "Virkemidler for fremskynding av klimanøytral norsk luftfart" fra et samlet nordnorsk konsortium av næringsaktører, klyngemiljø, offentlige partnerskap og FoU-aktører, her representert ved energiklyngen Energi i Nord, partnerskapet Lofoten De Grønne Øyene 2030, Bodø Lufthavnutvikling AS (eid av Bodøregionens Utviklingsselskap), Bodø Kommune, GreenH, Opscom Systems, Vesterålen Regionråd, Øst-Finnmarkrådet og Norsk e-fuel.

Prosjektgruppa bak dette forprosjektet har levert sluttrapport og jobber aktivt videre med å etablere et hovedprosjekt for "Regional klimanøytral luftfart" med Lofoten som arktisk pilotområde for testing, utvikling og validering innen lavutslipps luftfart.

Pilotprosjekt: Inter-kommunalt kompetanseløft klimatilpasning

Det ble i løpet av 2023 gjennomført et interkommunalt kompetanseløft innenfor klimatilpasning, med fokustema overvannshåndtering. Prosjektet svarer direkte opp under flere av de overordnede målene i veikartet, da spesielt målene om at Lofoten De Grønne Øyene skal gå foran og vise vei gjennom «å bygge opp under valg som styrker regionens klimarobusthet og reduserer Lofotens sårbarhet for klimaendringer. Det skal utvikles måle- og styringsverktøy for å kunne følge utviklingen, evaluere og innrette tiltakene basert på kunnskapsbaserte og helhetlige vurderinger» og «å realisere potensialet som ligger i samhandling». Det er også innrettet for målrettet arbeid med Delmål 1.3.5: «Det investeres for neste generasjon og vurdering av klimarobusthet inkluderes i alle investeringer.».

Formålet med kompetanseløftet har vært:

- Å bygge kompetanse og helhetlig kunnskapsgrunnlag innenfor klimatilpasning og klimarisiko systematisk og langsiktig.
- Involvering og bevisstgjøring av kommunenes egne ansatte og næringsliv i hvordan gjøre klimarobuste valg og prioriteringer i daglig drift, planarbeid, forvaltning og investeringer.
- Pilot for praktisk kompetansebygging med interkommunal samhandling og erfaringsutveksling.
- Erfaringer fra denne piloten vil videreføres til utvikling av et kursopplegg som kan gjennomføres om nye tema innen klimatilpasning i årene framover.

Fokusområde «overvannshåndtering i et klimatilpasningsperspektiv» ble valgt av Lofoten Klimanettverk basert etter gjennomføring av en enkel behovskartlegging i kommunene.

Gjennom året ble fokuset satt på overvannshåndtering i Lofotkommunene med erfaringsutveksling, faginnlegg fra både eksterne og kommunenes egne fagmiljø, og digitalt mini-kurs i ROS-analyse. Interkommunal erfaringsutveksling med andre kommuner har også vært aktivt tatt inn i arbeidet, og det ble gjennomført digitale fellesmøter med Trondheim kommune, Bodø kommune og Kåfjord kommune. Vesterålskommunene har deltatt på flere av de digitale møtearenaene, der de har vært invitert som et initiativ til samarbeid og kompetanseheving i fellesskap med naboregionen.

Flere ulike kompetansemiljø bidro med fagpåfyll og kunnskapsløft underveis. Her kan nevnes KINEI, Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE), Asplan Viak (avd. Leknes), Studiesenteret RKK Vefsn, Steinar Taubøll (dosent i juridiske fag ved NMBU), samt vannområdekoordinator for Lofoten og Vesterålen.

Prosjektet førte fram til at det ble jobbet fram forslag til tiltak og praksis for langsiktig og helhetlig overvannshåndtering for Lofotkommunene, kommunalt og interkommunalt. Det ble også jobbet fram innspill til planprosessen som vil bidra til å sikre større fokus på overvannshåndtering, med utarbeidelse av eksempeltekst om overvann i klimaendringsspektiv i planverket, samt forslag til hvordan man i saksbehandling på plan/byggesak kan bidra til å øke fokuset på temaet overvann.

I løpet av kompetanseløftet ble det gjennomført i alt 12 interkommunale fellesaktiviteter, herav;

- 2 heldagssamlinger, samt 1 verksted (alle med fysisk deltakelse)
- 5 digitale møter for erfaringsdeling, fagpåfyll og diskusjon
- 1 digitalt minikurs og 1 miniseminar
- 2 temafrokostmøter med næringslivet
- I tillegg ble det gjennomført gruppearbeid innad i kommunene.

Det ble produsert en kort film til SoMe-kanaler, for å informere om prosjektet. Denne ble publisert på De Grønne Øyenes SoMe kanaler.

Samtlige seks kommuner har vært involvert i kompetanseløftet. Lofotrådet har vært prosjektleder og hatt hovedansvaret for både planlegging og gjennomføring. RKK Lofoten har hatt ansvaret for praktisk støtte i planlegging og gjennomføring av prosesser i det interkommunale samarbeidet. Studiesenteret RKK Vefsn (heretter SRKKV) har vært en samarbeidsaktør gjennom prosjektperioden; i planlegging, metodevalg, som faglig rådgiver og i gjennomføringen.

Prosjektet ble gjennomført med støtte fra Miljødirektoratet, tildelt under Klimatilpasningsprogrammet i 2022. Prosjektet ble ferdigstilt ved årsslutt 2023.

Prosjektutvikling: Økt ombruk og gjenbruk i Lofoten

Første oppstartsmøte med LAS ble gjennomført 20. februar og det har blitt arrangert arbeidsmøter gjennom året. Formålet med samarbeidet er å finne muligheter og kartlegge behovet for gjenbruk og ombruk i Lofotkommunene både for det private, offentlige og for næringslivet. Det var opprinnelig planlagt å søke klimasatsumidler for å starte opp arbeidet med et gjenbrukslager i Lofoten, men for klimasatstildelingen 2023 var det dessverre ikke mulig å søke om midler til gjenbruk og ombruk. Arbeidet fortsetter mens man samtidig ser på andre finansieringsmuligheter.

Formidlingsprosjekt: Lofoten De grønne øyene og Aust-Lofoten vgs.

Lofoten De grønne øyene og Aust-Lofoten vgs. har hatt et årlig tverrfaglig undervisningsopplegg sammen med første års elever på studiespesialiserende på slutten av skoleåret. Opplegget starter med en felles faglig innsikt i gitt problemstilling, som i 2023 handlet om hvordan lavutslippsløsninger kan bidra til bolyst og konkurransefortrinn i

OPPGAVE TIL ELEVENE:

Lavutslippssonen skal øke kvaliteten i transporttilbudet, bidra til sterkere bolyst og skape et konkurransefortrinn for næringslivet.

Hvilken løsning velger du for ditt Lofoten?

- Delmål 2.1.4: Kollektivtransport i Lofoten skal være utslippsfri innen 2030.
- Delmål 2.2.4: Råvarer og produkter fra Lofoten skal kunne markedsføres med så lavt klimafotavtrykk som mulig gjennom hele verdikjeden, med en helhetlig tilnærming som også omfatter lavutslipps transport og sirkulære løsninger for emballasje og ressursbruk.
- Delmål 3.2.3: Besøkende som reiser til og i Lofoten bruker kollektive eller utslippsfrie transportalternativer.
- Delmål 3.2.5: Klimagassutslippene i det stedlige reiselivet i Lofoten skal være redusert med 60% innen 2030.
- Delmål 3.4.1: Lofoten skal være den første destinasjonen i verden som tilbyr en kommersiell nullutslippsreise, med opplevelser og -opphold fra A til Å.
- Delmål 4.1.3: Fiskerihavner i Lofoten skal ha tilgang til ladeinfrastruktur på land- og sjøsida innen utgangen av 2025.
- Delmål 4.3.4: Landets første lavutslipps sone i en aktiv fiskerihavn realiseres i Lofoten, innen 2026, og omfatter næringsvirksomhet, transport og bosted.
- Delmål 6.1.1: Den første kommersielle nullutslippsreisen med fly går til Lofoten.

DE GRØNNE ØYENE 2030

næringslivet. Undervisningen er lagt opp til at elevene er ute på bedriftsbesøk i næringslivet og slik danner seg egne erfaringer til besvarelsen av oppgaven. Oppgaven krever samarbeid i grupper, kreativt samspill og oppsøkende kunnskapsinnhenting. Elevgruppene fikk to uker på å jobbe frem en felles besvarelse og avslutningsvis legge den frem for medelever og for eksterne tilhørere.

Formidlings- og undervisningsprosjekt: Oppdrag Nullutslippssonen

Gjennom høsten 2023 utviklet Lofoten DGØ et undervisningsopplegg i form av et oppdrag til Kabelvåg skole ved 10. trinn. Oppdraget omhandlet utvikling av nullutslipps transportsoner i Lofoten, og ba om innspill på hvordan Lofoten kan bli et lavutslippssamfunn innen 2040. Oppdraget viste til at Veikartet er delt inn i seks programområder, hvorav det ene staker ut målene om å utvikle en eller flere nullutslipps transportsoner i Lofoten. "Lofoten skal utvikles til å bli en helhetlig lavutslippssone skreddersydd for grønn transport", heter ett av hovedmålene. "Lavutslippssonen skal øke kvaliteten i transporttilbudet, bidra til sterkere bolyst og skape et konkurransefortrinn for næringslivet", sier et annet hovedmål. Videre vil vi at en utslippsfri land-, sjø- og lufttransport i 2030 skal være en selvfølgelighet i hele Lofoten. Lofotkommunene skal teste ut løsninger som kan bidra til å redusere klimagassutslipp, håndtere pressområder for transport og øke bolyst og kvaliteten på transportsystemet.

For at Lofoten skal bli et lavutslippssamfunn må vi redusere klimagassutslippene fra transport og etablere enkelte deler av Lofoten som utslippsfrie områder. Et lavutslippssamfunn regnes som har mer enn halvert sine klimagassutslipp fra et gitt referanseår. Vi anser et nabolag, eller et bosted, å være en nullutslippssone når direkte utslipp av klimagasser er reduserte med så mye som 95% fra et tidligere nivå eksempelvis i 1990 eller i 2009.

Fiskeværene i Lofoten egner seg godt til å studere utviklingstrender og teste ut smarte transportløsninger. Innenfor korte avstander tilbyr et typisk fiskevær både handel, industri, skole, fritidstilbud, friluftsliv og flere aktiviteter. Fiskeværet Henningsvær er et av Lofotens, og blant verdens, mest attraktive reisemål. Gjennom Lofotens fiskerihistorie har Henningsvær alltid vært en travel og spennende møteplass for fiskere og tilreisende. Fiskeværet er likevel ikke dimensjonert for den store turisttrafikken sommerstid og gjennom året bestående av busser, bobil og syklist. Vi må få flere folk til å velge utslippsfrie løsninger for transporten, få flere til å dele på transportmidler og samtidig ta i bruk nye alternativer for transport.

Elevene fikk et todelt oppdrag som følger.

OPPDRAG 1)

"Lofoten De grønne øyene" ber dere utforme Henningsvær som en nullutslipps transportsone. Beskrivelsen bør baseres på dialog med innbyggere, og vise relevant og fremtidsriktig mobilitet i, til og fra Henningsvær for innbyggere, næringsliv og besøkende.

OPPDRAG 2)

"Lofoten De grønne øyene" ber dere om å hente inn informasjon om hva som skal til for at flere innbyggere velger kollektive transportformer i hverdagen, og komme tilbake med forslag til et mer hensiktsmessige kollektivtilbud for en gitt skole- og/eller pendlerrute.

Oppdraget ble levert De grønne øyene med ordfører og presse tilstede, og elevene ble gitt plass i programmet til Lofotkonferansen 2024, og fikk slik en ytterligere mulighet til å påvirke for endring.

FoU-prosjekt: Areal- og naturregnskap

Det regionale arealregnskapet og det piloterende utviklingsprosjektet, "Regionalt naturregnskap med Lofoten som pilotregion", består samlet av de tre underprosjektene;

**«REGIONALT AREALREGNSKAP – KUNNSKAPSGRUNNLAG»,
«REGIONALT AREALREGNSKAP – PLANARBEID» og
«FORPROSJEKT NATURREGNSKAP»,**

heretter omtalt som "Areal- og naturregnskap - Pilotregion Lofoten". Prosjektene er finansierte med midler fra Miljødirektoratet (Klimasats), Statsforvalteren i Nordland (skjønnsmidler), Nordland Fylkeskommune og Hurtigruten Foundation, samt en betydelig andel egeninnsats fra hver kommune.

"Areal- og naturregnskap - Pilotregion Lofoten" startet i 2023 med egen prosjektleder, Tora Paulsen, fra mai. Verkstedet, som ble gjennomført på Ballstad 28. - 29. september for interessenter og styringsgrupper ble omtalt som årets beste anledning til å lære om og gi innspill til areal- og naturregnskap for Lofoten. Verkstedet ble gjennomført for:

- kommunenes arealplanleggere som lurer på hvordan et areal- og naturregnskap skal gjøre jobben deres lettere,
- næringsaktører som har arealbehov i driften,
- politikere som vil få oversikt over lokal, regional og nasjonal arealforvaltning,
- regionale og nasjonale myndigheter som vil få et nærblikk inn i hvordan kommunen jobber,
- faginstusjoner som vil se hvordan forskning kan anvendes i praksis,

og for de som var nysgjerrig på og interessert i areal- og naturregnskap.

Begrunnelsen for et areal- og naturregnskap for Lofoten tar utgangspunkt i at Lofoten i dag står overfor en rekke utfordringer knyttet til bærekraftig forvaltning av naturressursene, med naturslitasje, interessekonflikter og sesongmessige svingninger i næringslivet. Det haster med å skape helårlege arbeidsplasser, drive kunnskapsbasert arealforvaltning og fremme økt næringsutvikling for å nå et lavutslippssamfunn innen 2040.

Naturavtalen slår fast at den største trusselen mot naturmangfold er endret bruk av arealer, både på land og til havs. I avtalen forplikter Norge seg til å verne og bevare 30 % av hav- og landområder, og å restaurere 30 % av ødelagt natur, innen 3030. Å ta vare på natur og bygge opp igjen ødelagt natur kan gjøre samfunnet mer robust mot et klima i endring, og samtidig ta vare på naturmangfoldet. Dersom dagens ødeleggelse av natur og menneskelig påvirkning av klima fortsetter, blir nesten ingen av FNs bærekraftsmål nådd. Veier, vassdrags- og vindkraftutbygging, næring, bolig- og hyttebygging påvirker norsk natur mest, og forårsaker noen av de største klimagassutslippene.

Kommuner har en viktig rolle å spille som arealmyndighet, og kan sikre at store arealer som er viktige for naturmangfold og naturgoder forvaltes på en bærekraftig måte. Samtidig trenger kommunesektoren drøhjelpe for å lykkes, gjennom fornyede virkemidler og et styrket beslutningsgrunnlaget. Forskningsmiljø, regionale og nasjonale myndigheter etterlyser arealregnskap som kan begrunne arealbruk og belyse effekten av bruk og vern for natur og klima.

Kunnskapsgrunnlaget om biologisk mangfold og økosystemer er mangelfullt. Det samme gjelder en systematisk oversikt over utviklingen og endringene i arealer over tid, og ulike interessers påvirkning på naturtyper og økosystemer – både på kommunalt og regionalt nivå.

NATURREGNSKAP

ØKOSYSTEM-KART

Kartfestet hvor de ulike typene av natur befinner seg

AREAL-REGNSKAP

Hvilken natur vi har og hvor den er

TILSTANDS-REGNSKAP

Kvalitet på naturen

ØKOSYSTEM-TJENESTER

Hvilke goder vi får fra naturen

ØKOSYSTEM-TJENESTER

Monetære goder

NATURKAPITAL

Hvor mye har vi av hver naturgode

ENDRING OVER TID

Prosjektet "Areal- og naturregnskap – Pilotregion Lofoten", tar sikte på å gi nødvendig kunnskap og verktøy for bedre arealplanlegging, med fokus på økosystemer og økosystemtjenester som grunnlag for fremtidige beslutninger. Beslutningsgrunnlaget vil være et viktig verktøy for kommunene i avveiningen av bruk og vern av arealer. Prosjektet er en flerårig satsing som tar sikte på å bygge opp et helhetlig kunnskapsgrunnlag og verktøy for å utarbeide arealstatistikk og arealregnskap på kommunalt og regionalt nivå. Hensikten med prosjektet er å gjøre det mulig å vurdere naturtyper, økosystemer og økosystemtjenester i planleggingsprosesser, slik at man kan ta informerte beslutninger om hvor det bør bygges, etableres eller utvikles aktiviteter - og hvor det bør vernes eller beskyttes. Ved å ha et oppdatert og samlet kunnskapsgrunnlag vil man kunne sikre en arealforvaltning som tar vare på verdifull natur, og samtidig legger til rette for utvikling av samfunnene våre.

Sentrale fordeler ved arealregnskap som trekkes frem er

- Oversikt over planlagte endringer i kommuneplanens arealdel
- Et viktig kunnskapsgrunnlag i den lokale og regionale planleggingen
- Et hjelpemiddel i dialog med politikere og utbyggere Statistikk knyttet til måloppnåelse og utvikling

Regionalt naturregnskap er nybrottsarbeid som tar sikte på å utvikle en robust prosjektplan og beskrivelse for et pilotprosjekt innen naturregnskap på kommunalt og regionalt nivå. Målet med dette forprosjektet er å kartlegge konsekvensene av og pilotere et hovedprosjekt for naturregnskap. Det endelige naturregnskapet vil være et kraftig verktøy som aktivt kan benyttes for å ta beslutninger innen ressursforvaltning, grønn verdiskaping og samfunnsutvikling. Det vil være et verdifullt redskap for å rigge et livskraftig næringsliv og skape et godt sted å bo for fremtiden, og kunnskapsgrunlaget det vil kunne ha stor overføringsverdi til andre kommuner og fylkeskommuner.

PROSJEKTINFORMASJON

Formål: Å jobbe fram et kunnskapsgrunnlag som synliggjør ulike verdier, egenskaper og økosystemtjenester ved arealer i regionen, som grunnlag for utarbeidelse av et beslutningsgrunnlag. Beslutningsgrunnlaget vil være et viktig verktøy for kommunene i avveiningen av bruk og vern av arealer og naturverdier.

Prosjektperiode: 2022-2025

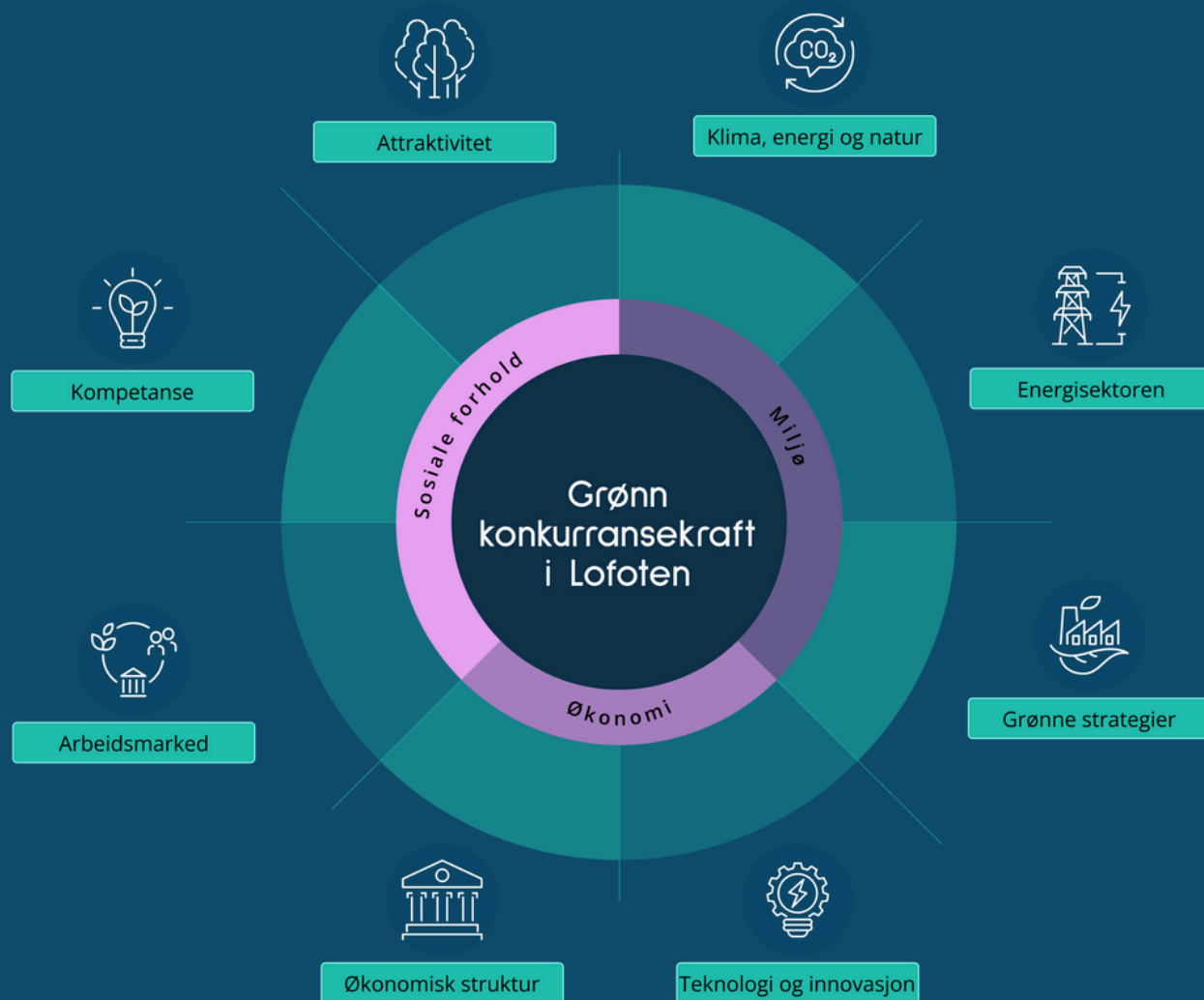
Budsjettstørrelse for prosjektet: 7,7 mill.

Finansiering fra: Miljødirektoratet (Klimasats), Statsforvalteren i Nordland, Nordland Fylkeskommune, Hurtigruten Foundation.

Samarbeidspartnere: Lofotrådet, alle seks kommuner i Lofoten (Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy og Røst), Nordland Fylkeskommune (NFK), Statsforvalteren i Nordland, Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE), Lofotodden Nasjonalpark.

Pilotprosjekt: Grønn vekst i distriktskommuner

Nordland, Troms og Finnmark har demografiske utfordringer og grønn omstilling som overordna perspektiver. Pilotprosjektet "Grønn vekst i distriktskommuner" følger opp forprosjektet, "Indikatorer for grønn konkurransekraft i Nordland", og skal gi kunnskap om bærekraftig befolkningsutvikling i distriktskommuner, hvordan befolknings- og kompetanseutvikling kan sees i samspill med grønne næringsutvikling, samt hva som er gode indikatorer for å måle utviklingen på disse feltene for å fremme grønn vekst.

Prosjektet har energisektoren som pilotnæring ut ifra relevans som premissgiver og muliggjør.

Pilotprosjektet springer ut av kommunenes og regionenes kunnskaps- og utviklingsbehov for økt innovasjon og endringskapasitet. Grønn omstilling fordrer bevisste og ofte krevende prioriteringer og nytenkning. Hensyn, utfordringer og muligheter er ikke direkte overførbare mellom regioner i sør og nord, fra innland til kyst, eller fra by til bygd. Behovet for kunnskapsgrunnlag er essensielt. Det samme gjelder måle- og styringsverktøy for å kunne følge utviklingen, evaluere og innrette tiltakene basert på kunnskapsbaserte, helhetlige vurderinger. Samtidig har næringslivet stort potensial for grønn vekst. Kompetansebehovet vil påvirkes av viktige trender som klimaendringer, omstilling til lavutslippssamfunnet og en sirkulær økonomi. Grønn industriutvikling basert på fornybar energi og bygging av infrastruktur for framtidens behov og muligheter er viktige strategier i Nordland fylkeskommunes klima og miljøplan for å oppnå grønn omstilling. Grønn omstilling handler her om å bruke ressurser effektivt ved bruk av sirkulærøkonomiske prinsipper, stoppe klimaendringene ved å redusere klimagassutslipp og legge til rette for en grønn og fornybar energiomlegging, og hele tiden se befolkning og grønn næringsutvikling i sammenheng.

Lofoten har i dag en rekke bærekraftutfordringer slik som press og slitasje på naturområder, negativ befolkningsvekst, samt behov for helårlege arbeidsplasser og økt næringsutvikling. Målet med dette pilotprosjektet er lik målet for Lofoten De grønne øyene, altså å bidra til at regionen utvikles i tråd med FN 17 bærekraftsmål, stimulere næringslivet til omstilling og grønn konkurransekraft og utvikle et bærekraftig lokalsamfunn. Dette skal sikre et godt og livskraftig bosted for Lofotens innbyggere for framtiden. Pilotprosjektets aktiviteter og resultater vil støtte opp under strategien for Lofoten mot 2030, og det er i tråd med strategien at også prosjektet har offentlig-privat samarbeid.

Pilotprosjektet leverte to fagrapporter til sluttkonferansen, 9. oktober 2023, og – et miniverksted om taksonomi og indikatorer med KS, 15. okt. Fagrapporten fra NIBR studerte bærekraftig befolkningsutvikling og overgangen til en kunnskapsbasert lavutslippøkonomi i distriktsregioner som ikke opplever befolkningsvekst og verdiskaping på linje med større byregioner. Fagrapporten fra Sintef oppsummerte aktiviteter tilknyttet identifisering og utvikling av kvantitative indikatorer med vekt på energisektoren. Det jobbes for en videreføring av forskningsarbeidet til et hovedprosjekt.

Hva er indikatorprosjektet?

Indikatorprosjektet gir mål på ulike fenomener som støtter opp under visjonen om Grønn Konkurranskraft i Lofoten

Kan si noe om hvor vi er nå

Kan si noe om hvorfor, og vise et større bilde

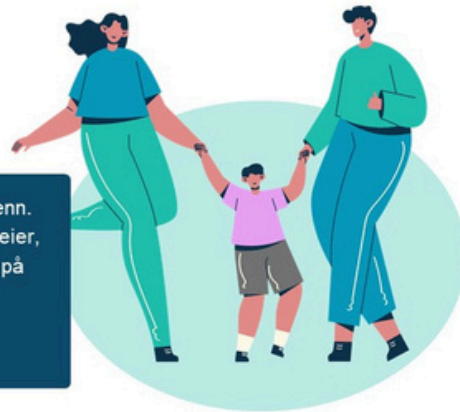

Kan vise noe om hva vi kan gjøre fremover

Case

En familie flytter til Lofoten; Ola, Kari og deres sønn Svenn. Far har fått jobb i energiselskap i Lofoten, mor er sykepleier, og Svenn går i 4. klasse på barneskolen. Kjøpt seg hus på Napp.

Hva skal til for at de blir boende de neste 10 årene?

SAMMENDRAG FRA FAGRAPPORTEN

"Bærekraftig befolkningsutvikling og grønn vekst i distriktskommuner"

Denne rapporten presenterer funn fra prosjektet Grønn vekst i distriktskommuner.

Overordnet sett skal prosjektet bidra til bærekraftige lokalsamfunn i distriktsregioner som ikke opplever befolkningsvekst og verdiskaping på linje med større byregioner, i overgangen til en kunnskapsbasert lavutslippsøkonomi.

Prosjektet skal gi lokale og regionale myndigheter verktøy til å styre samfunnsutviklingen i grønn retning.

Verktøykassa er kunnskap om kompetanseutvikling

for grønn konkurransekraft, bidrag til å identifisere og konsolidere målbilder for bærekraftig

befolkningsutvikling og kompetanseutvikling, og indikatorutvikling for grønn konkurransekraft i distriktene.

Prosjektet undersøker hva som kan være bærekraftig befolkningsutvikling i distriktskommuner, hvordan befolkningsutviklingen og utviklingen i befolkningens kompetanse kan sees i samspill med grønn næringsutvikling i kommunen, og hva som kan være gode indikatorer for å måle utviklingen på disse områdene for å fremme grønn vekst. Indikatorer for grønn vekst har gjerne vært preget av et begrenset omfang og de har vært lite tilpasset norske forhold. Sintef har derfor utviklet et Veikart for grønn konkurransekraft i norske kommuner og regioner (Delic mfl. 2022), som er beregnet fra offentlig tilgjengelige datakilder med mål om å favne grønn konkurransekraft for alle norske kommuner.

Dette indikatorsettet er utgangspunkt for Grønn vekst i distriktskommuner, som med et skritt videre dveler ved distriktkonteksten og de utfordringer og mål som kjennetegner distrikts-kommuner og regioner. Det betyr at vi har utvidet indikatorsettet med indikatorer for attraktivitet og kompetanse, som utartes forskjellig i distriktkonteksten sammenlignet med storbyregioner. Et viktig mål er også i dette prosjektet å etablere et indikatorsett som i stor grad baserer seg på åpent tilgjengelige data som enkelt kan oppdateres og som i tillegg enkelt kan tas i bruk av lokale og regionale beslutningstakere. I mange distriktskommuner er det behov for å se grønn næringsutvikling og klima i tettere sammenheng med demografi, kompetanse og infrastruktur. Omstillingen er krevende da den fordrer endring i prioriteringer, kapasitet, kompetanse og økt samhandling på tvers av regioner og offentlig-privat samarbeid. I den sammenheng er det også behov for å se på energisektorens rolle i grønn omstilling i regionene, som er spesielt utforsket av Sintef (se Hung mfl. 2023). I denne rapporten har vi vært spesielt opptatt av kommunenes rolle, ansvar og handlingsrom, samt hva regionale samarbeid kan bety for grønn omstilling i distriktene.

I rapporten diskuterer vi grønn konkurransekraft i næringslivet, men også i kommuneorganisasjonene.

Kommunene trenger å tiltrekke seg og styrke kompetanse for omstilling i egen organisasjon, hvor det også er konkurranse om kompetansen. Grønn vekst i dette prosjektet handler derfor om næringslivets og kommunesamfunnets samlede ressurser og endringskapasitet. Vi bygger derfor på en definisjon av grønn konkurransekraft forstått som «høy verdiskaping og full sysselsetting i et samfunn med reduserte klimagassutslipp» (Regjeringens ekspertutvalg for grønn konkurransekraft 2016). Det innebærer at både offentlig og privat sektor bidrar til grønn konkurransekraft, og at samarbeid mellom sektorene er gunstig. Befolkningsutviklingen i distriktskommuner og næringslivets rekruttering av kompetanse er også avhengig av kommunenes attraktivitet. Vi diskuterer derfor også faktorer som fremmer livskvalitet og bolyst, for eksisterende befolkning så vel som for potensielle tilflyttere. Sentrale faktorer her er boligmarked, fritidstilbud, fysisk og digital infrastruktur, og kommunens evne til å planlegge for helhetlig stedsutvikling. I tillegg kan kommunene bidra med kompetanskartlegging, som i tråd med Bray og kolleger (2022) kan innebære en helhetlig satsing på kompetanselinjer, som handler om utvikling av grønn kompetanse fra utdanningstilbud, via offentlige tjenester og 5 næringslivet til regionale samarbeid om utviklingen av kunnskapsinstitusjoner og FoU.

Rapporten diskuterer hva som er indikatorers nytteverdi, hvordan de kan brukes, og hvilke indikatorer som kan være gunstige for å måle og følge utviklingen innen kompetanse, attraktivitet, verdiskaping og klima/natur. 17 hovedindikatorer om kompetanse og attraktivitet, valgt på grunnlag av kommunenes behov, datatilgjengelighet og sammenlignbarhet. I tillegg presenterer vi interessante indikatorer som har vært foreslått i partnerskapet og vurdert, men som mangler kvaliteter som er nødvendig for å ha høy nytteverdi. Vi presenterer også et samlet indikatorsett som inkluderer indikatorene for verdiskaping og klima/natur, som presentert i Hung mfl. (2023)

SAMMENDRAG FRA FAGRAPPORTEN "Grønn vekst i distriktskommuner. Kvantitative indikatorer med vekt på energi"

Sammendrag

Målet med denne rapporten er å oppsummere aktiviteter knyttet til identifisering og utvikling av kvantitative indikatorer med vekt på energisektoren i prosjektet Grønn vekst i distriktskommuner.

Prosjektets formål er å finne ut hva som kan være en bærekraftig befolkningsutvikling i distriktskommuner, hvordan befolkningsutviklingen og utviklingen i befolkningens kompetanse kan sees i samspill med den grønne næringsutviklingen i kommunen, og hva som kan være gode indikatorer for å måle utviklingen på disse feltene for å fremme grønn vekst.

Tidligere indikatorsett for grønn konkurransekraft har vært begrensede i omfang eller lite tilpasset lokale forhold i Norge, og er ofte lite tilknyttet andre viktige indikatorer for etablering av nye grønne næringer som befolkningsstruktur og kompetansebehov. I dette arbeidet foreslår vi et mer helhetlig indikatorsett basert på tidligere arbeid på indikatorer for grønn konkurransekraft utvidet med indikatorer for befolkningsstruktur og kompetansebehov. Et viktig mål er derfor å etablere et slikt indikatorsett som i stor grad baserer seg på åpent tilgjengelige data som enkelt kan oppdateres og som i tillegg er lett å ta i bruk for lokale beslutningstakere.

Indikatorsettet er ment som verktøy i diskusjoner i lokalsamfunnet, der lokale myndigheter og aktører kan identifisere områder for prioriteringer i samfunns- og næringsutvikling og miljørettet tiltak. Over tid kan indikatorene gi innsikt i samfunnsmessige og miljømessige konsekvenser av aktiviteter i regionen, og inngå i grunnlag for strategisk planlegging og utforming av tiltak.

Energisektoren er valgt ut som eksempel på grunn av dens særlige relevans for grønn næringsutvikling og store ressurser av fornybar energi nord i Norge. Her ønsker vi å bidra ved å øke forståelsen av hvilke muligheter som ligger i regionen for etablering av nye og grønne næringer gitt dagens og framtidens energisituasjon. Samtidig vil etablering av slike næringer kreve ny kompetanse og tilflytting til regionen. For å forstå slike forhold bedre er det i dialog med prosjektpartnerne identifisert to caser:

- Case 1: Elektrifisering av fiskeflåten i Lofoten, inspirert av prosjektet ZeroKyst
- Case 2: Alternative kraftkrevende industrietableringer i Narvikområdet

Mens Case 1 illustrerer hvordan indikatorene kan benyttes for å beskrive og sammenligne alternative utviklingsbaner innenfor en enkelt sektor, illustrerer Case 2 hvordan indikatorer kan benyttes for å belyse mulige virkninger og konsekvenser knyttet til alternative valg og prioritering av næringsetableringer.

Resultat fra casene er ikke ment som en prioritering hverken av plassering av nye næringer eller av type prosjekter, men heller som en status på utvikling av indikatorsettet og veiledning på hvordan indikatorene kan benyttes og tolkes. Hovedfunnene tyder på at det nye indikatorsettet måler lokale forhold i større grad enn eksisterende indikatorsett, men at det trengs videre arbeid spesielt for å få pålitelige data på kommunenivå. Datamangel gjør også at for eksempel bruk av fossilt drivstoff ikke er fanget opp i indikatorsettet. I tillegg kreves målinger som viser faktorer som er viktige for at grønn omstilling og næringsutvikling skal lykkes. Disse er ofte vanskelige å måle med kvantitative indikatorer og må suppleres på andre måter.

Riktig tolkning av indikatorene er viktig, og krever både lokalkunnskap og innsikt i datagrunnlaget og antagelsene lagt til grunn i utregningene. Lokalkunnskap er nødvendig for å få den rette forståelsen av årsaker og virkninger som indikatorene representerer, og gir mulighet til å skreddersy eller supplere indikatorsettet med indikatorer som er tilpasset den aktuelle kommunen eller regionen. Dette er dekket i siste del av rapporten og fungerer som en guide for å ta i bruk indikatorsettet og for steg for videre utvikling.

Prosjektutvikling og veien videre jamfør Veikartet

Utvikle populærversjon av Veikartet

Da Veikartet ble politisk vedtatt i Lofotens kommunestyre, ble det gjort følgende tilleggsvedtak; "Kommunestyret i Vestvågøy ber programstyret om at det utarbeides og distribueres en «populærversjon» av veikartet som på en enkel og lettfattelig måte beskriver hensikten med og innholdet i veikartet. Utvidet innbyggerkommunikasjon må også tas i bruk". Sekretariatet har begynt, men ikke ferdigstilt arbeidet med å utvikle en populærversjon av Veikartet mye på grunn av mangel på kapasitet og behov for å kommunisere tydelig og målrettet. Arbeidet er prioritert i 2024.

Utvikling av demo for undervisningsopplegg i grunnskolen

I Veikartet har vi vedtatt at "Det skal utvikles Lofoten De Grønne Øyene- relevant undervisningsmaterieell for kunnskapsbygging og informasjon til barn og unge i Lofoten, for implementering i skoleplan innen utgangen av 2024" (delmål 1.2. 8.). Vi valgte å starte dette arbeidet i tett samarbeid med Regionalt Kompetansekontor (RKK) Lofoten. Sammen ønsket vi medvirkning fra regional oppvekstmyndighet og kompetanse og vi involverte derfor skoleeiere, skoleledere og pedagoger til felles utvikling av et undervisningsopplegg i grunnskolen. Å utvikle et undervisningsopplegg kan gjøres på mange ulike måter og prosessen med å avgjøre form, målgruppe og ramme for et første undervisningsopplegg må gjøres i dialog og tett samarbeid med relevante aktører og helst RKK Lofoten. Dette arbeidet krever innsats over lengre tid, og vil fortsette videre gjennom året 2024. Målet er fortsatt at vi skal teste ut et undervisningsopplegg for implementering innen utgangen av 2024, jf. Veikartet.

Konseptuell idéutvikling av “Lofoten Lab” i regional sirkulærøkonomi

Regional grønn omstilling inkluderer også ombruk og en økt grad av sirkulær økonomi. Sammen med Lofoten Avfallsselskap skisserer vi et konsept for interkommunale løsninger for vedlikehold, gjenbruk og deling, samt ser til erfaringer fra digitale løsninger som tilrettelegger for nettopp dette. Dette arbeidet skal bygge videre på eksisterende tilbud og tiltak for ombruk og sirkularitet, og kan slik være en “Lofoten Lab” på veien til regional sirkulærøkonomi i Lofoten. Arbeidet er i gang, men tok til på slutten av 2023 og vil fortsette utover 2024.

Mobilitetsanalyse for sporing av ferdsel

Å gjennomføre en mobilitetsanalyse for sporing av ferdsel i Lofoten vil gi oss et viktig kunnskapsgrunnlag å bygge videre på, men arbeidet er utsatt til senere i 2024 av hovedsakelig tre grunner. Sammen med Nordlandsforskning er vi i gang med forprosjektet, “Tilbud og behov for mobilitets- og transportløsninger i Lofoten”, for å kartlegge innbyggernes bruk av eksisterende kollektiv- og mobilitetstilbud og -infrastruktur. Vi ønsker å avvente mobilitetsanalysen noe, slik at dette forprosjektet kan sette noen kriterier til analysen. Deretter har sekretariatet manglet både kapasitet og kapital til å gjennomføre mobilitetsanalysen. Sekretariatet har forslag til kriterier for anbudet, men må sikre at vi har tilstrekkelig kapital til innkjøpet og må også derfor utsette innkjøpet til senere i 2024.

Politisk og grafisk kommunikasjon

Politisk og grafisk kommunikasjon av Lofoten De grønne øyene er viktig og blir stadig en større del av arbeidet fremover. Dette arbeidet krever stor innsats fra alle og har vært målrettet mot å få anerkjennelse til at strategien og vårt privat-offentlige samarbeid er en nasjonal pilot for regional grønn omstilling. Vi mener at Lofoten DGØ kan være en veiviser særlig for alle distriktskommuner i Norge som støter på utfordringer forbundet med knapp kapasitet og liten egenkapital til grønn omstilling.

Omsetting fra regionale strategier og mål til kommunalt planarbeid

På initiativ fra Lofotrådets Kommunedirektør- og Rådmannsutvalg ble det gjennom året 2023 sett nærmere på mulighetene og barrierene i interkommunalt plansamarbeid innenfor kommunens plansystem i sin helhet. En interkommunal arbeidsgruppe bestående av representanter med plan- og/eller utviklingsansvar i kommuneadministrasjonene og en representant fra Lofotrådets sekretariat ble utnevnt for å arbeide med konkretisering. By- og regionforskningsinstituttet NIBR utredet muligheter og utfordringer ved interkommunalt plansamarbeid i Lofoten, som underlag til arbeidet.

Grønn omstilling pekte seg ut som ett av de mest nærliggende områdene med relevans for utprøving av interkommunalt plansamarbeid, underbygget i den etablerte og interkommunalt forankrede strategien og veikartet for Lofoten De grønne øyene 2030 og erfaringene fra arbeidet med implementering.

Langsiktighet og helhetlig bærekraft (økonomisk, sosial og miljømessig) i prioriteringer og investeringer fra næringsliv og kommuner er en premisse for Lofotens satsing på grønn omstilling. Måloppnåelse vil kreve at det jobbes strukturert og tverrfaglig. Føringer for endringene må innarbeides i «ett og alt» som gjøres. Videre så må det gås opp nye tråkk for å omsett regionale målsettinger i kommunal handling. Det er krevende for kommuner med allerede presset kapasitet og økonomi å skulle prioritere og planlegge langsiktig for grønn omstilling framfor allerede lovpålagte oppgaver. Helhetlig kunnskapsgrunnlag, innsikt og kompetansebygging, samt egnede verktøy for beslutningsstøtte og medvirkning vil være viktig for å understøtte arbeidet. Endringskapasitet må bygges, og målsetningene må innarbeides i ett og alt.

Interkommunal samhandling om kommunenes planverk kan være et nøkkelement for å lykkes i grønn vekst og omstilling i Lofoten, som middel for å oppnå helhetlig tilnærming og samhandling interkommunalt og tverrfaglig. En gjennomgående innarbeidelse av vedtatte regionale/interkommunale strategier i kommunenes egne planverk er nødvendig, og det samme er effektivisering og styrking av planfaglig robusthet med hensyn til de 3 K'er: Kunnskap - Kompetanse – Kapasitet.

Arbeidsgruppen utarbeidet et løsningsforslag, for følgende:

- A) en felles Lofotdel i kommunenes planstrategi og
- B) ramme og innhold for utprøving av interkommunalt plansamarbeid i Lofoten.

I løsningsforslaget var grønn omstilling og innarbeidelse av samsvar mellom kommunale planer og interkommunalt vedtatte strategier og satsingsområder en anbefaling, og mulig utvikling av interkommunalt plansamarbeid på relevante plantema. Ulikheter og avvik mellom regionale strategier og kommunale planer bør være resultat av den enkelte kommunes behov og/eller forutsetninger for implementering, og/eller bevisste prioriteringer. Arbeidet skal også integreres opp imot pågående interkommunale satsingsområder, eksempelvis interkommunal satsing på utvikling av regionalt arealregnskap og naturregnskap for Lofoten.

KRU og Lofotrådet godkjente grovskissen til løsningsforslag, for videre utviklingsarbeid, konkretisering og innhenting av finansiering i 2024 til pilotering av interkommunalt plansamarbeid over en 3-årsperiode.

Etablere samarbeid med lokale pådrivere

Å etablere samarbeid med lokale pådrivere har vært gjort kontinuerlig gjennom hele treårsperioden. I 2023 startet vi en filmserie for sosiale medier som viser Lofotens pådrivere i sitt mangfold og bredde, med mål om å skape motivasjon og inspirasjon til grønn omstilling blant innbyggere og næringsliv. Disse pådriver-filmene har vist frem miljø- og klimavennlig drift i reiselivsnæringen, tørrfiskbransjen, blant ungdom, blant innbyggere og i landbruket blant annet. Film-serien har vært vellykket fordi filmene har bygd nettverk, skapt fremtidstro og gitt oss et større publikum.

På vegne av programstyret i Lofoten - De grønne øyene